

V. KONIUNKTURA W BUDOWNICTWIE

1. Omówienie wyników

1. W I kwartale 2019 roku ogólny wskaźnik koniunktury w budownictwie (IRGCON) przyjął wartość -3,2 pkt, mniejszą o 6,0 punktów niż w I kwartale 2018 roku. Tendencja spadkowa wskaźnika koniunktury trwa od ponad roku.

Wskaźnik koniunktury dla sektorów prywatnego i publicznego ma podobne wartości, odpowiednio równe: -2,9 i -3,3 pkt. W porównaniu z poprzednim kwartałem koniunktura w sektorze publicznym pogorszyła się, a spadek wartości IRGCON wyniósł 11,2 pkt. W sektorze prywatnym odnotowano nieznaczną poprawę (wartość wskaźnika wzrosła o 0,9 pkt). Najniższą wartość wskaźnika, -15,7 pkt, zanotowano dla zakładów krajowych osób fizycznych, a najwyższą, 15,2 pkt, dla grupy pozostałych prywatnych zakładów krajowych.

Podobnie jak w poprzednich kwartałach wyraźne zróżnicowanie koniunktury obserwuje się w układzie regionalnym. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano dla makroregionu północnego (równą 7,6 pkt), a najniższą dla makroregionu centralnego (-29,4 pkt).

Szczególnie duże spadki wartości wskaźnika koniunktury w stosunku do analogicznego kwartału 2018 roku odnotowano dla zakładów wykonujących prace związane ze wznoszeniem budynków (o 18,9 pkt) oraz przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób (o 15,1 pkt).

2. Saldo odpowiedzi na pytanie o wielkość produkcji ma wartość -30,7 pkt, o 8,7 pkt niższą niż w I kwartale 2018 r. Utrzymuje się tendencja spadkowa zapoczątkowana przed rokiem. Sytuacja w sektorach prywatnym i publicznym wygląda podobnie – w stosunku do I kwartału ubiegłego roku odnotowano spadki, o odpowiednio: 5,0 i 27,6 pkt.

Dla wszystkich analizowanych grup zakładów wartości salda są ujemne. Najwyższe, równe -11,6 oraz -14 pkt, zanotowano – odpowiednio – dla zakładów zatrudniających powyżej 100 osób oraz wykonujących prace związane ze wznoszeniem budynków (PKD 41), a najniższe, -90,4 pkt, dla przedsiębiorstw państwowych.

Prognozy produkcji na II kwartał 2019 roku są zdecydowanie bardziej optymistyczne od obecnych wyników. Prognozowana wartość salda w ujęciu ogółem wynosi 29,2 pkt, dla sektora prywatnego 26,6 pkt, publicznego zaś 39,8 pkt.

3. Od II kwartału ubiegłego roku tendencja kształtowania się zamówień, zarówno w ujęciu ogółem jak i zamówień eksportowych, jest malejąca. W porównaniu z poprzednim kwartałem w portfelach zakładów budowlanych jest mniej zamówień (wartość salda wynosi -16,8 pkt), zarówno w sektorze prywatnym (-13,1 pkt) jak i publicznym (-32,4 pkt). Przyczyną jest niższy poziom zamówień krajowych (-22,4 pkt), bowiem w przypadku zamówień eksportowych wartość salda jest dodatnia (25,3 pkt), generowana przez znaczny wzrost zamówień w sektorze prywatnym (27,8 pkt).

Wśród analizowanych grup klasyfikacyjnych zakładów budowlanych jedynymi grupami o dodatnich wartościach salda są przedsiębiorstwa wykonujące prace związane ze wznoszeniem budynków (2,1 pkt) i o zatrudnieniu powyżej 100 pracowników (1,5 pkt). Najniższy poziom zamówień (wartość salda równa -61,6 pkt) występuje w grupie przedsiębiorstw państwowych.

Prognozy dotyczące zamówień w przyszłym kwartale są optymistyczne.

4. Spadkowa tendencja cen usług budowlanych nasila się. Jej miarą są kwartalne spadki wartości salda, o: 19,6 pkt w ujęciu ogółem, 18,6 pkt dla sektora prywatnego i 24,2 pkt dla publicznego. Ceny usług budowlanych mogą jednak wzrosnąć – wartość salda prognostycznego wynosi 21,8 pkt i jest wyższa od bieżącej o 7,7 pkt.

5. Sytuacja finansowa zakładów budowlanych znacznie poprawiła się w ciągu 2017 roku, porównując jednak pierwsze kwartały lat 2018 i 2019 prawie się nie zmienia. Najgorzej oceniają swą

sytuację finansową zakłady zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (wartość salda równa -31,2 pkt) oraz przedsiębiorstwa państwowe (-21,1 pkt), najlepiej zaś przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 100 osób (19,9 pkt).

Firmy prywatne nie spodziewają się istotnej poprawy swej sytuacji finansowej w nadchodzącym kwartale – dla sektora prywatnego prognozowana wartość salda wynosi 1,6 pkt. Więcej optymizmu wykazują w tym zakresie przedsiębiorstwa publiczne, gdyż dla sektora publicznego przewidywana wartość salda jest znacznie większa od wartości salda stanu (o 16,7 pkt).

6. Od blisko roku tendencja zmian zatrudnienia jest spadkowa. Obecna wartość salda wynosi -16,2 pkt, podobnie jak w I kwartale 2018 roku. Dla wszystkich analizowanych grup zakładów wartości salda są ujemne. Najniższą zanotowano dla przedsiębiorstw państwowych (-65,4 pkt), a najwyższe dla zakładów zatrudniających do 20 osób (-10,6 pkt) i firm zajmujących się wznoszeniem budynków (-12,6 pkt).

W ostatnich latach w budownictwie znacznie zwiększyły się trudności z zatrudnieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Dalsze pogłębienie się tych problemów obserwujemy w przypadku pracowników o wysokich kwalifikacjach; w porównaniu z IV kwartałem 2018 r. problem ten sygnalizuje o 4,6 pkt proc. więcej ankietowanych zakładów. Nieznaczna poprawę sytuacji obserwujemy natomiast w przypadku pracowników o niskich kwalifikacjach – odsetek przedsiębiorstw zgłaszających ten problem zmniejszył się o 1,3 punktu procentowego.

7. W porównaniu z I kwartałem ubiegłego roku wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość inwestycji jest wyższa o 7,3 pkt i wynosi -5,5 pkt. Również dla obu sektorów własnościowych wartości salda są ujemne: -6,4 pkt dla sektora prywatnego i -0,9 dla publicznego. Dodatnią wartość salda odnotowano tylko dla zakładów zatrudniających powyżej 100 osób (6,8 pkt). Najniższe wartości salda zanotowano, jak przed kwartałem, dla przedsiębiorstw zajmujących się wznoszeniem budynków (-18,9 pkt) oraz prywatnych mikroprzedsiębiorstw (saldo -17,3).

8. Tendencja wykorzystania mocy produkcyjnych jest spadkowa. Wartość salda (-21 pkt) jest niemal identyczna jak przed rokiem. Spadek wykorzystania mocy produkcyjnych obserwujemy w obu sektorach własnościowych. Najwyższą wartość salda, -1,9 pkt, zanotowano dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób, a najniższą, -63,4 pkt, dla przedsiębiorstw państwowych. Przewidywany jest wzrost wykorzystania mocy produkcyjnych w nadchodzącym kwartale.

9. Pogorszyły się oceny ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju. Obecna wartość salda wynosi -6,7 pkt i jest aż o 14,9 pkt niższa niż rok wcześniej. Przeważająca część grup zakładów ocenia stan gospodarki negatywnie i znacznie gorzej niż przed rokiem. Dla sektora prywatnego wartość salda wynosi -5,9 pkt, a publicznego -11,1 pkt. Najgorzej sytuację ogólnogospodarczą w kraju oceniają przedsiębiorstwa państwowe (-13,5 pkt) oraz zakłady zatrudniające od 21 do 100 pracowników (-13,6 pkt); najlepiej – zakłady duże, zatrudniające ponad 100 pracowników (5,8 pkt). Spodziewane jest dalsze pogorszenie się stanu gospodarki w kolejnym kwartale.

10. Zakłady budowlane oceniają sytuację w branży jeszcze gorzej niż sytuację w całej gospodarce. Obecna wartość salda jest równa -19,7 pkt, dla sektora prywatnego -19,0 pkt, a sektora publicznego -24,1 pkt. Najgorzej sytuację budownictwa oceniają przedsiębiorstwa państwowe (-36,5 pkt). Prognozowana jest nieznaczna poprawa sytuacji budownictwa w nadchodzącym kwartale.

11. Wysokie ceny surowców i materiałów nadal są główną barierą rozwoju działalności budowlanej w Polsce. Ocenia tak dokładnie połowa ankietowanych (w poprzednim kwartale 50,8%). Nadmierne obciążenia podatkowe to problem 46,3% zakładów, o ponad pięć punktów procentowych więcej niż w IV kwartale 2018 r. Obie bariery są w podobnym stopniu dotkliwe dla firm prywatnych i przedsiębiorstw publicznych.

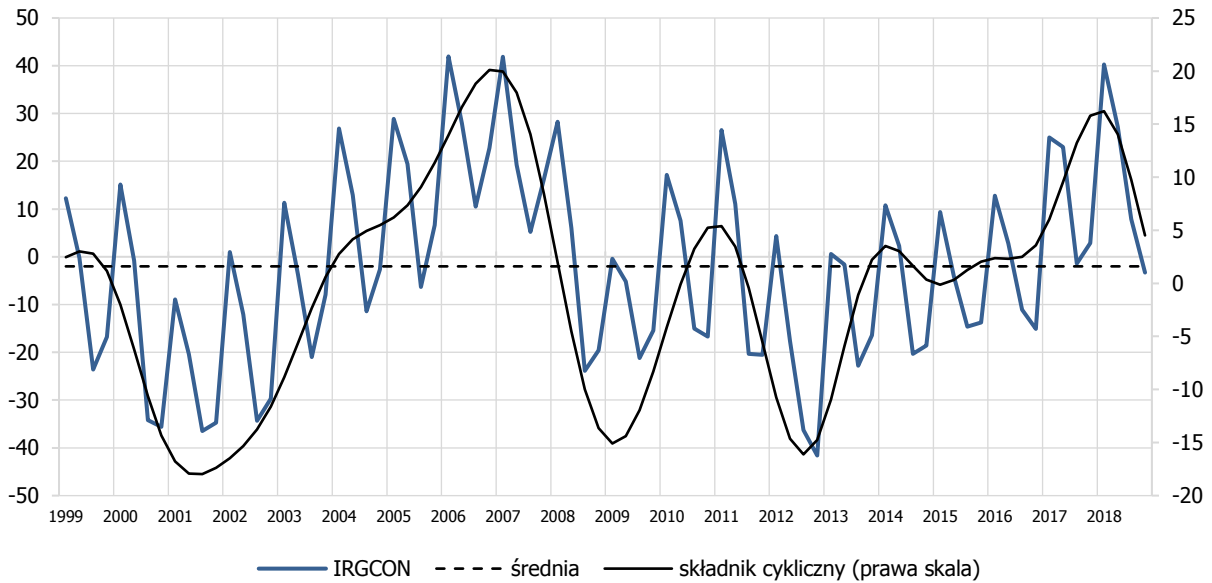
W dalszej kolejności ankietowani wymieniają: niekorzystne warunki pogodowe (43,6%, w poprzednim kwartale 15,1%), silną konkurencję wewnątrz gałęzi (38,3%, w poprzednim kwartale 36,2%) oraz niestabilność przepisów prawnych (38,3%, w poprzednim kwartale 34,6%).

W porównaniu z poprzednim kwartałem udział zakładów wskazujących zbyt niski popyt na usługi budowlane jako barierę zwiększył się aż o 12,7 pkt proc. (22,9% zakładów, w poprzednim kwartale 10,3%).

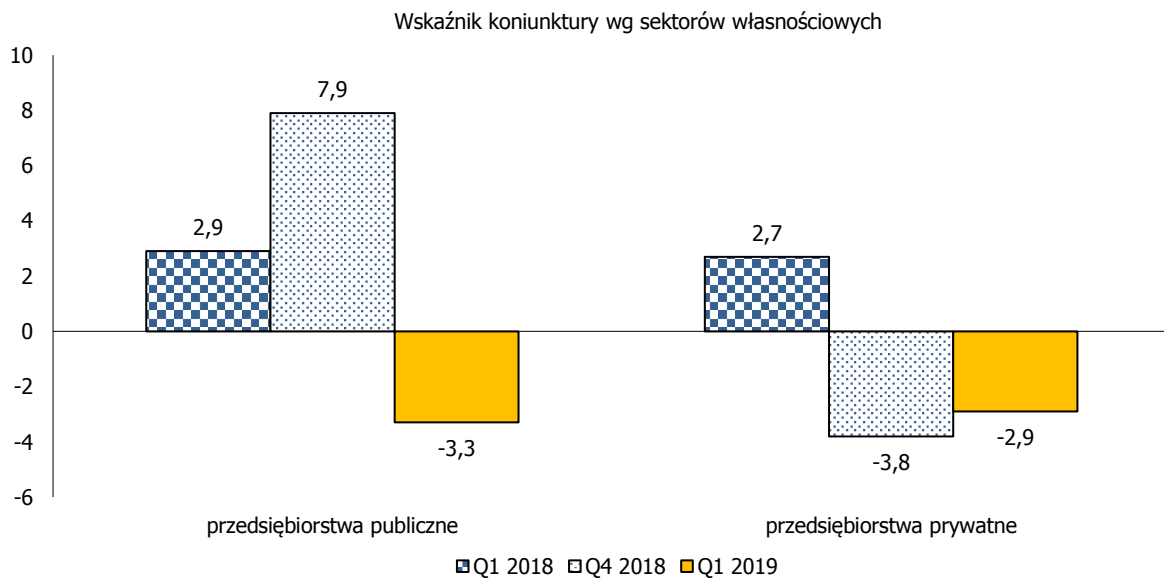
Przedsiębiorstwa budowlane przewidują, że w nadchodzącym kwartale ww. bariery aktywności gospodarczej – z wyjątkiem niekorzystnych warunków pogodowych i niedostatecznego popytu – będą dla nich dotkliwie w mniejszym lub co najwyżej takim samym stopniu jak obecnie.

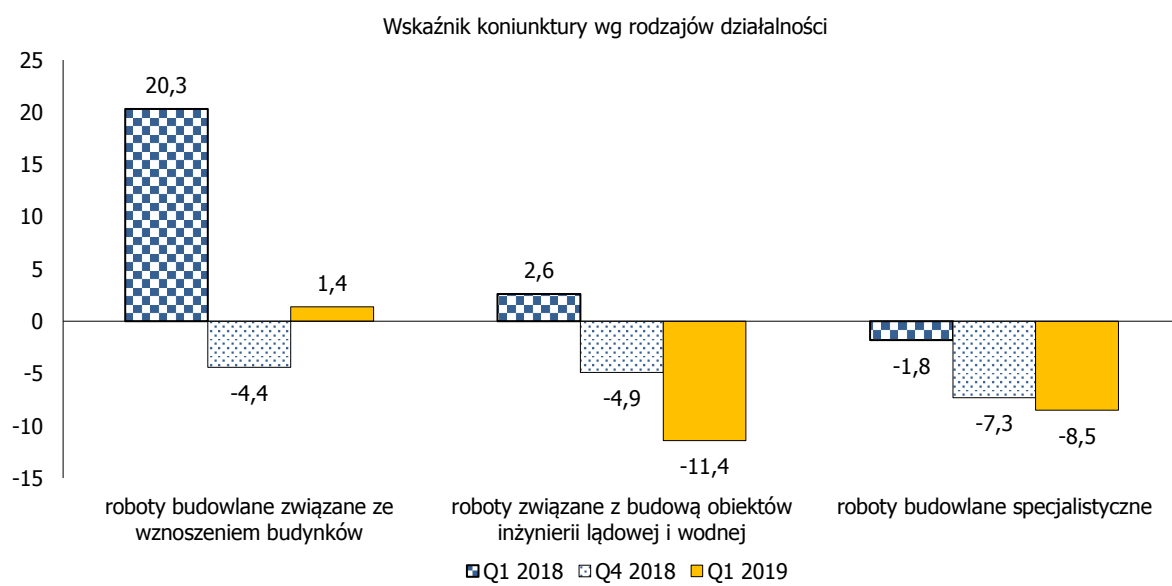
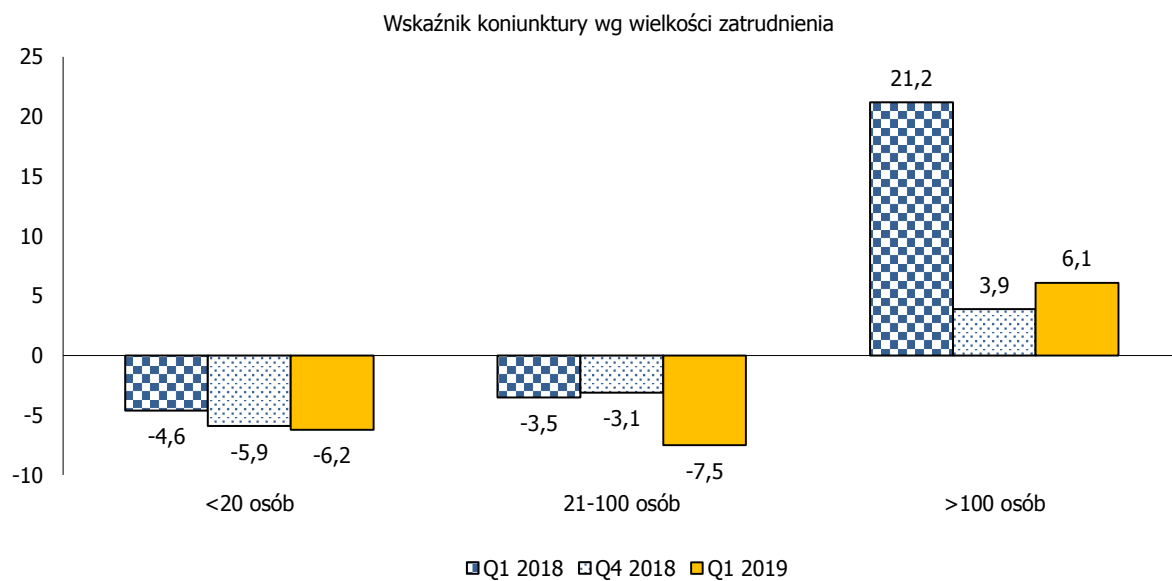
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

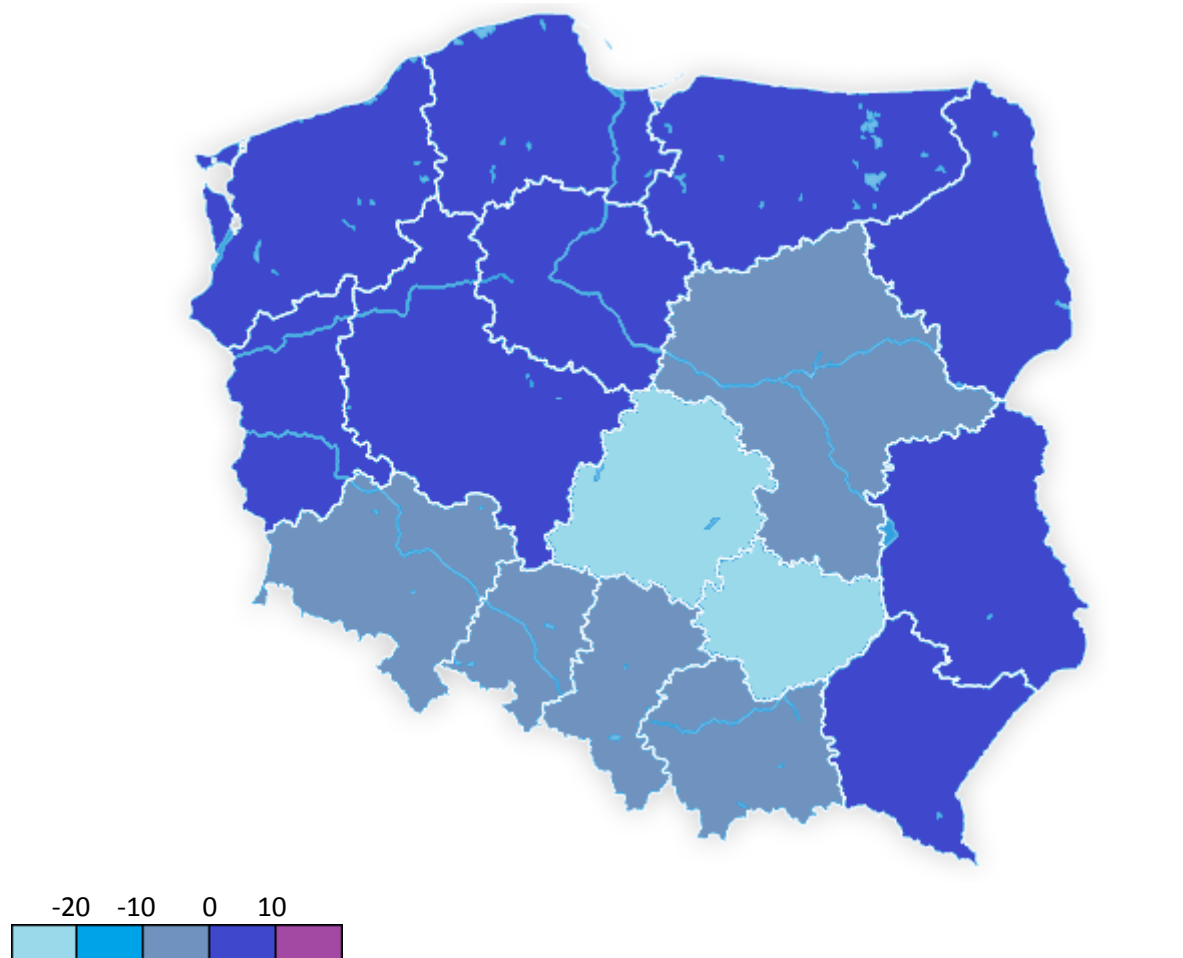

składowe salda	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019
1. zamówienia ogółem – stan	28,0	-16,2	34,8	40,2	23,0	-16,8
2. wielkość zatrudnienia – przewidywania	-11,1	21,8	22,3	7,7	-26,9	10,4
wskaźnik koniunktury (IRGCON): (1.+2.)/2	8,5	2,8	28,6	24,0	-2,0	-3,2

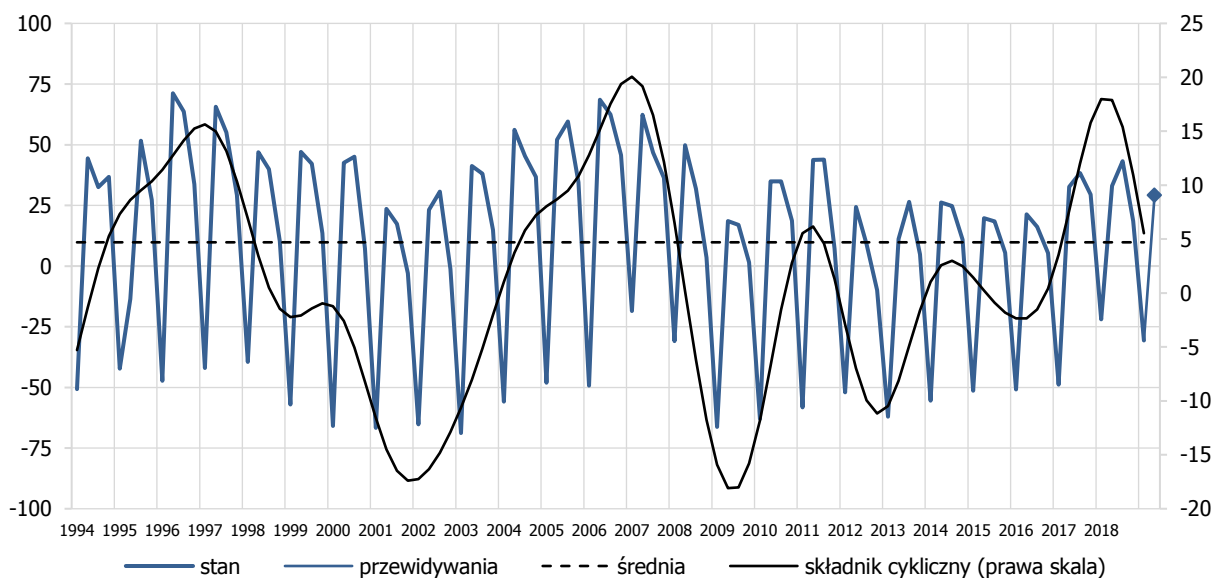

Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

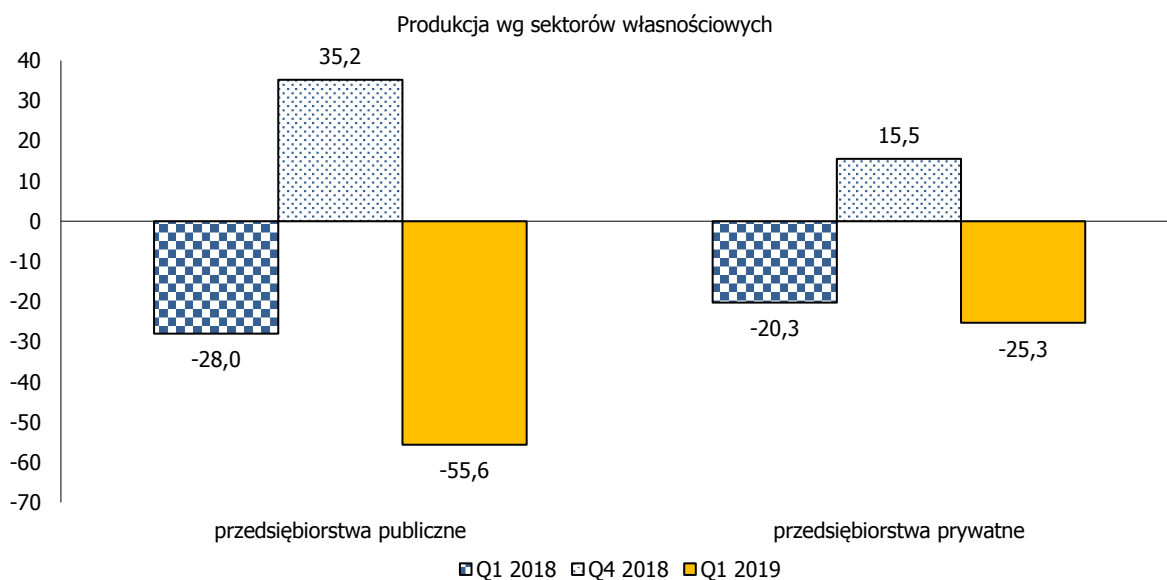

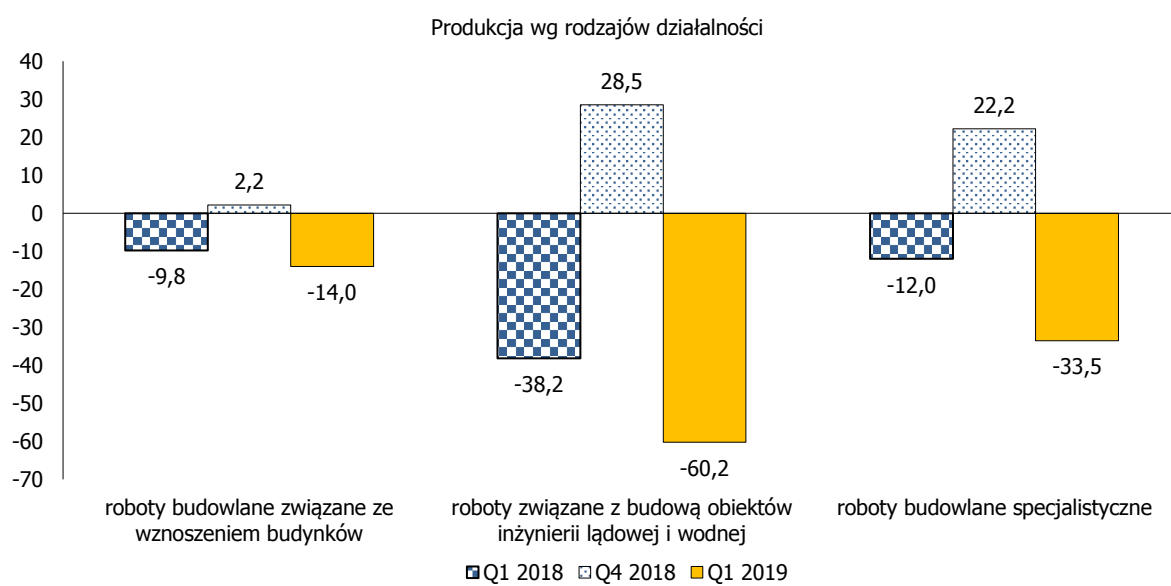
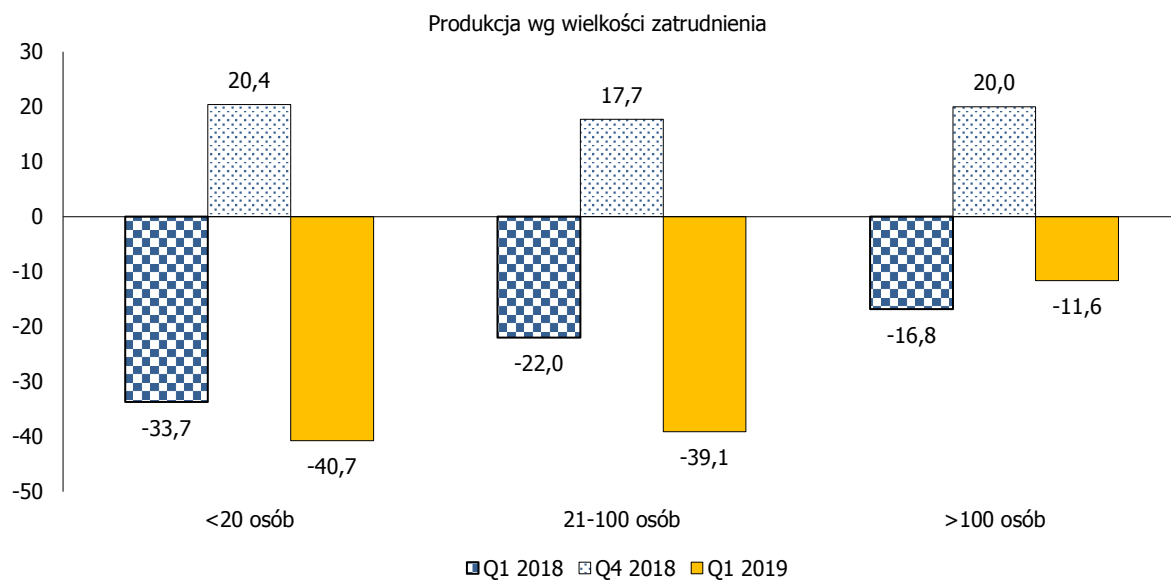
	Q1 2018	Q4 2018	Q1 2019
Południowy (województwa: małopolskie i śląskie)	11,4	6,8	-6,6
Północno-zachodni (województwa: lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie)	12,6	0,7	2,8
Południowo-zachodni (województwa: dolnośląskie i opolskie)	-18,4	-4,9	-7,3
Północny (województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie)	7,8	7,3	7,6
Centralny (województwa: łódzkie i świętokrzyskie)	6,1	-29,0	-29,4
Wschodni (województwa: lubelskie, podkarpackie i podlaskie)	-8,9	-14,7	7,4
Województwo mazowieckie	-	0,0	-3,7

PRODUKCJA

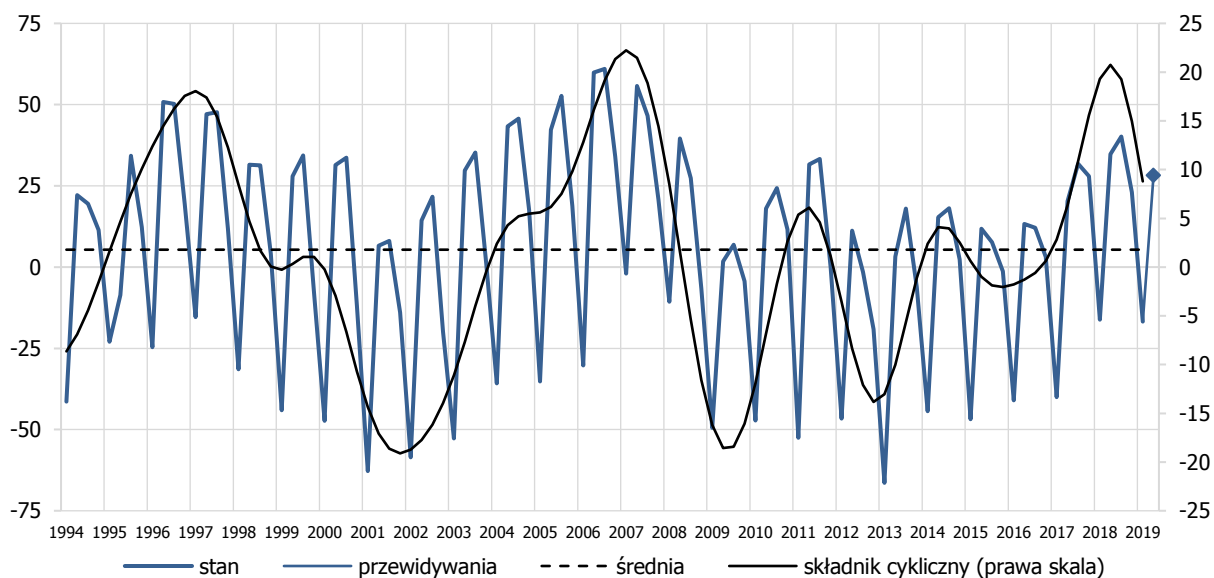

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	14,0	43,8	51,4	32,7	13,7	45,3
2. brak zmiany	50,0	45,5	40,5	53,2	41,9	38,6
3. spadek	36,0	10,7	8,2	14,1	44,4	16,1
saldo (1.-3.)	-22,0	33,1	43,2	18,6	-30,7	29,2

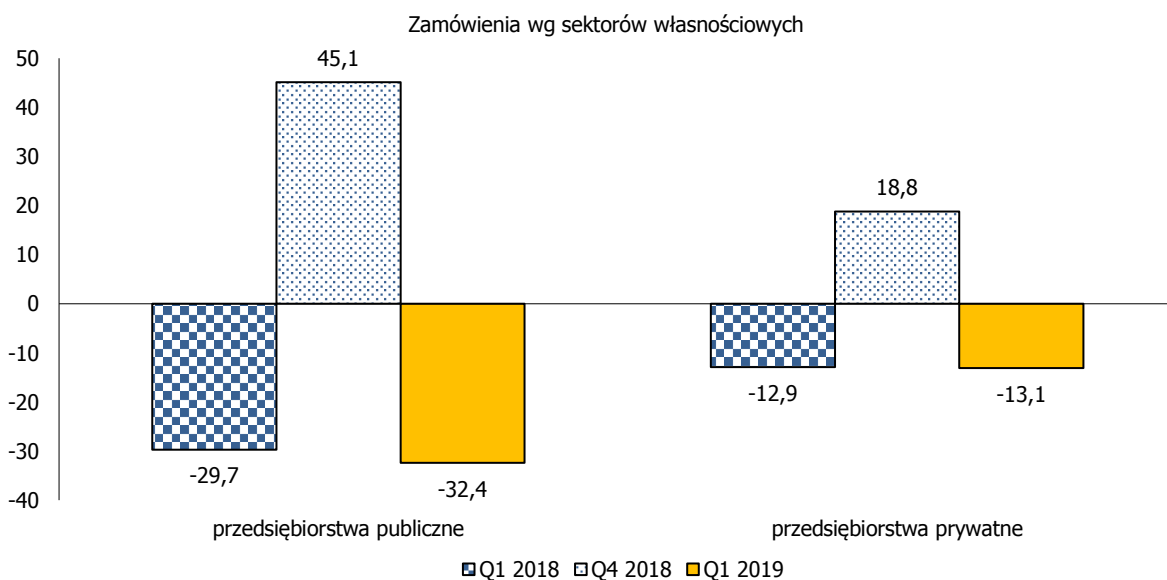

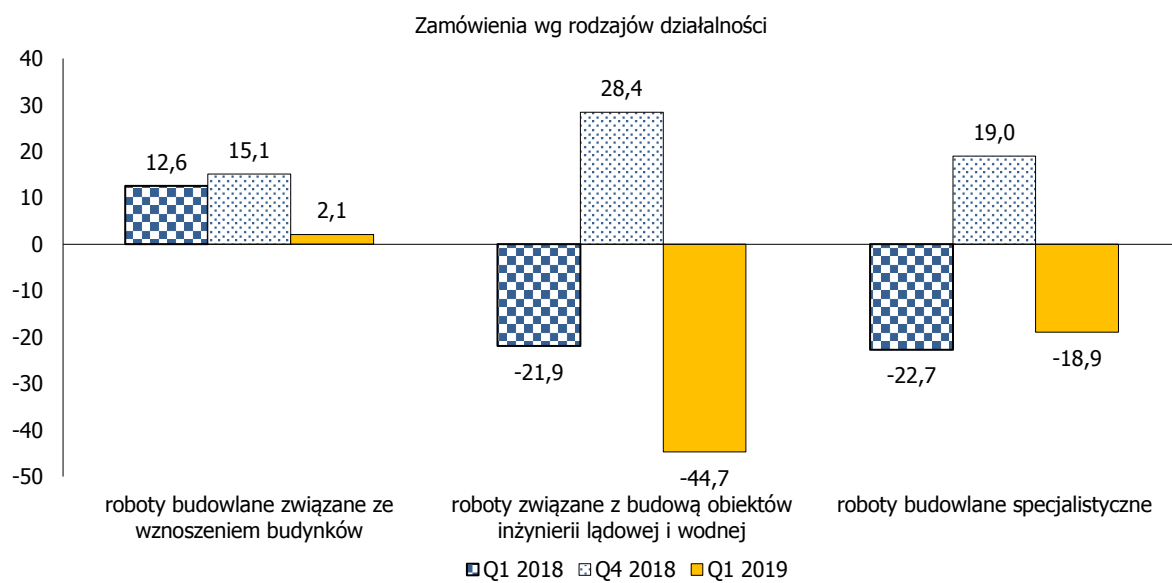
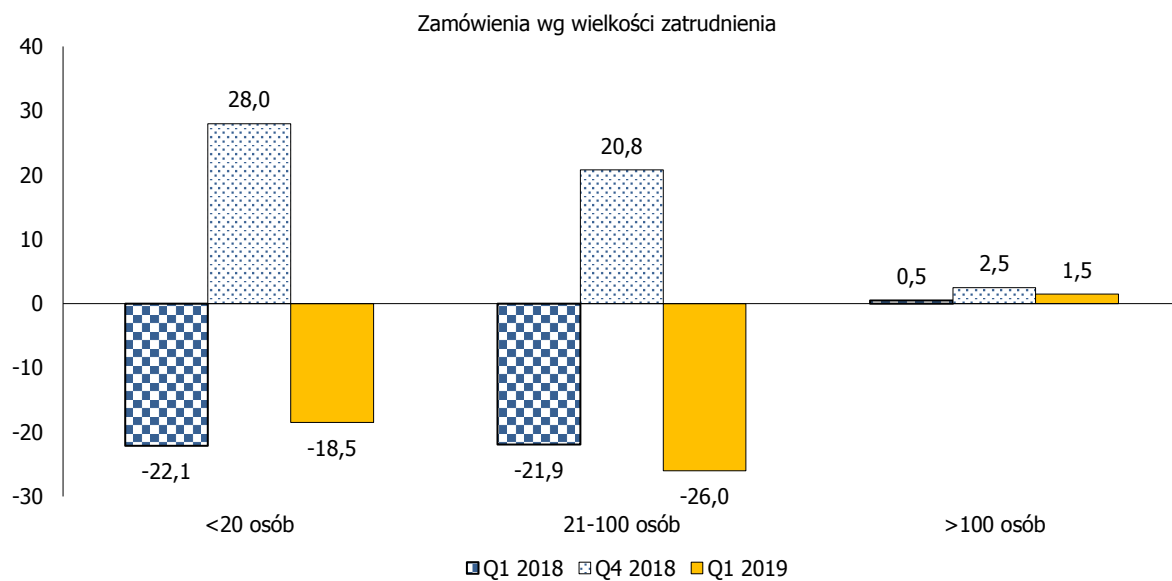

ZAMÓWIENIA OGÓŁEM

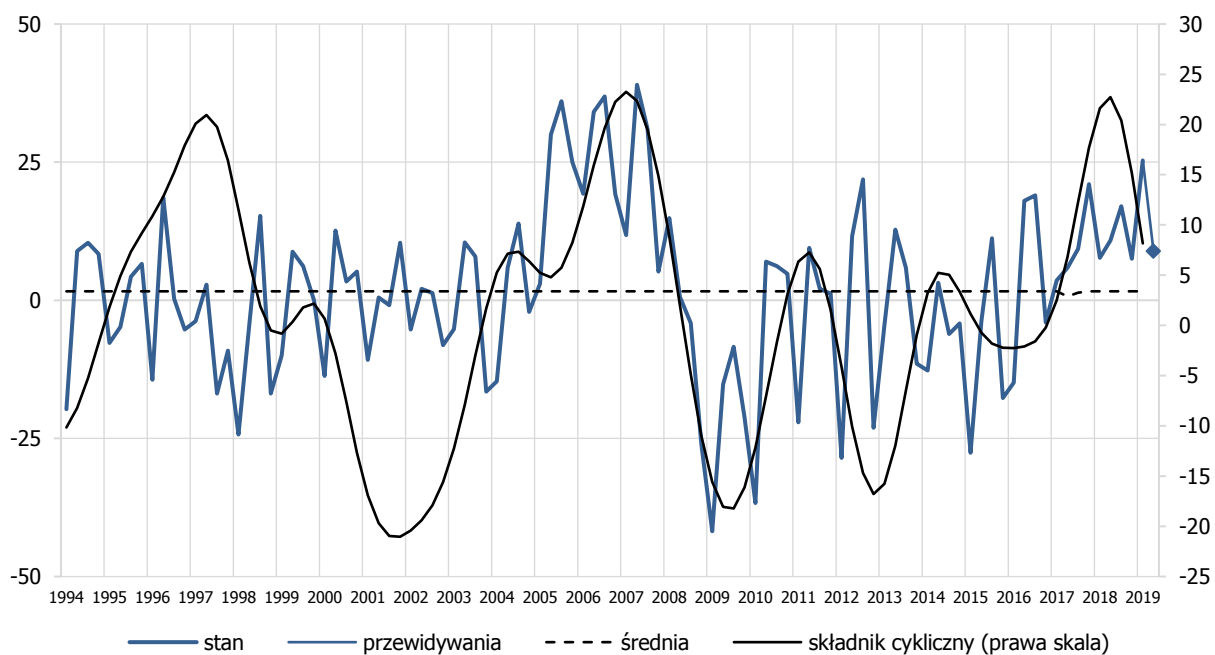

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	17,6	43,9	46,8	46,8	16,4	41,4
2. brak zmiany	48,6	47,0	46,5	46,5	50,4	45,4
3. spadek	33,8	9,1	6,6	6,6	33,2	13,2
saldo (1.-3.)	-16,2	34,8	40,2	23,0	-16,8	28,2

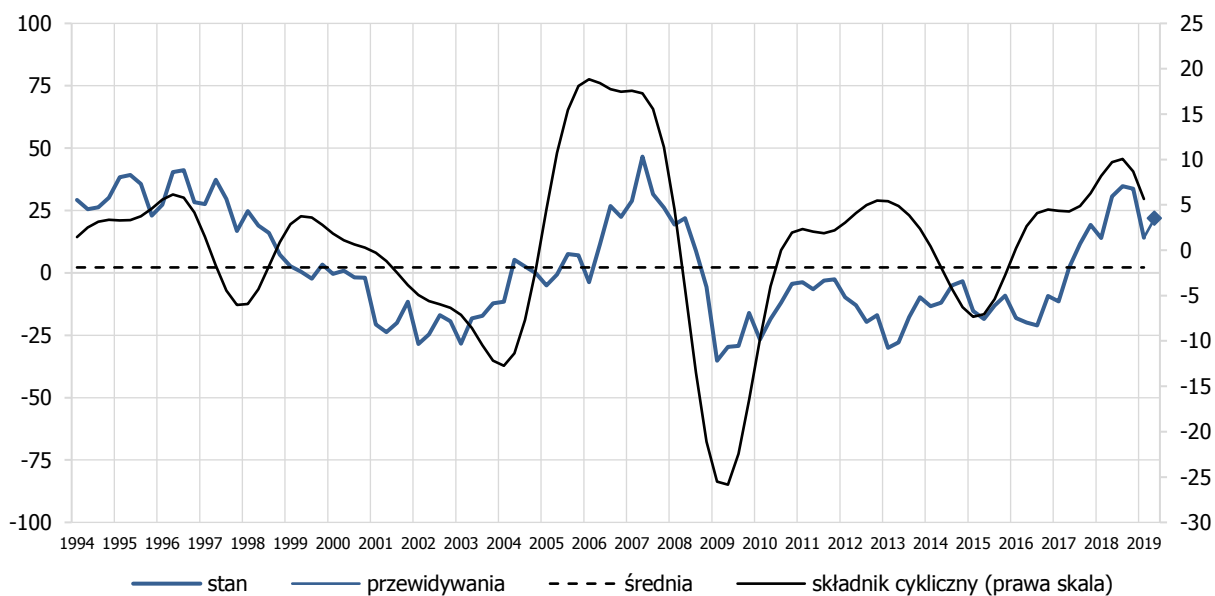

ZAMÓWIENIA EKSPORTOWE

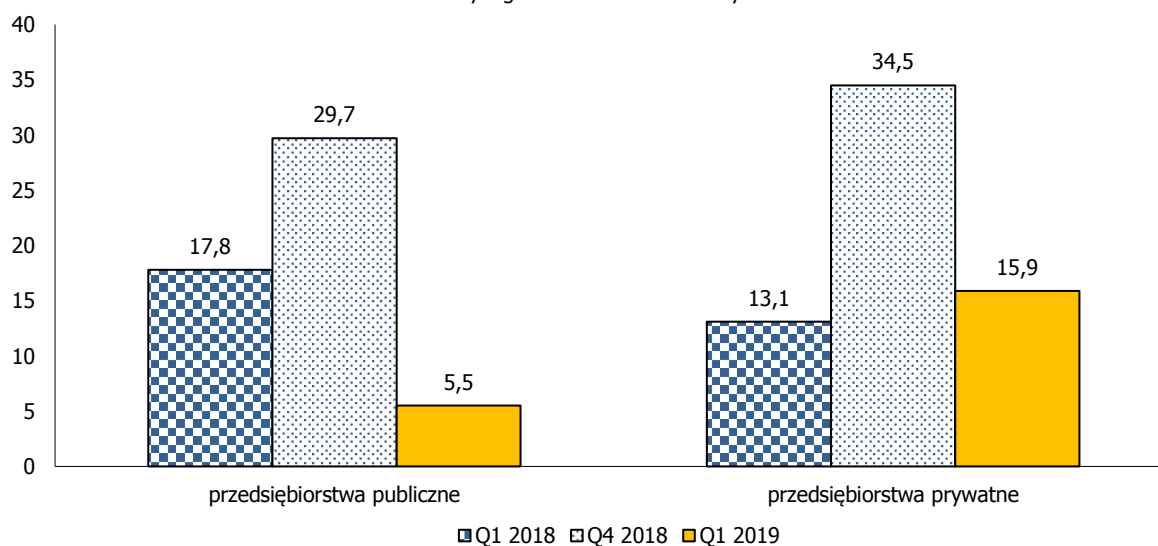
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	12,8	15,1	21,7	23,5	25,3	30,0
2. brak zmiany	82,1	80,6	73,6	60,5	74,7	48,9
3. spadek	5,1	4,3	4,7	16,0	0,0	21,1
saldo (1.-3.)	7,7	10,8	17,0	7,5	25,3	8,9

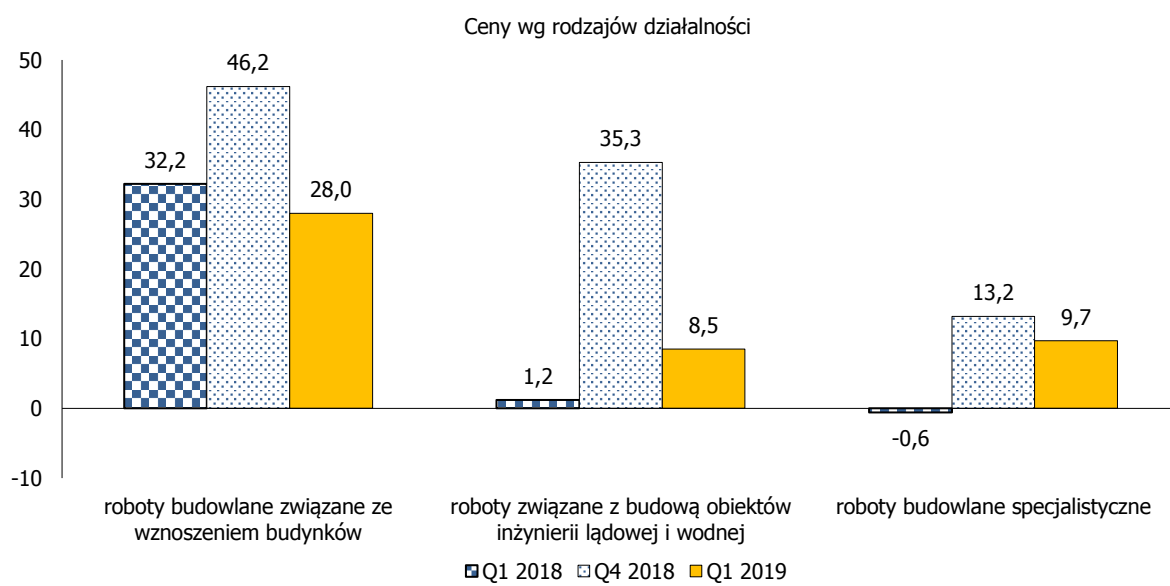
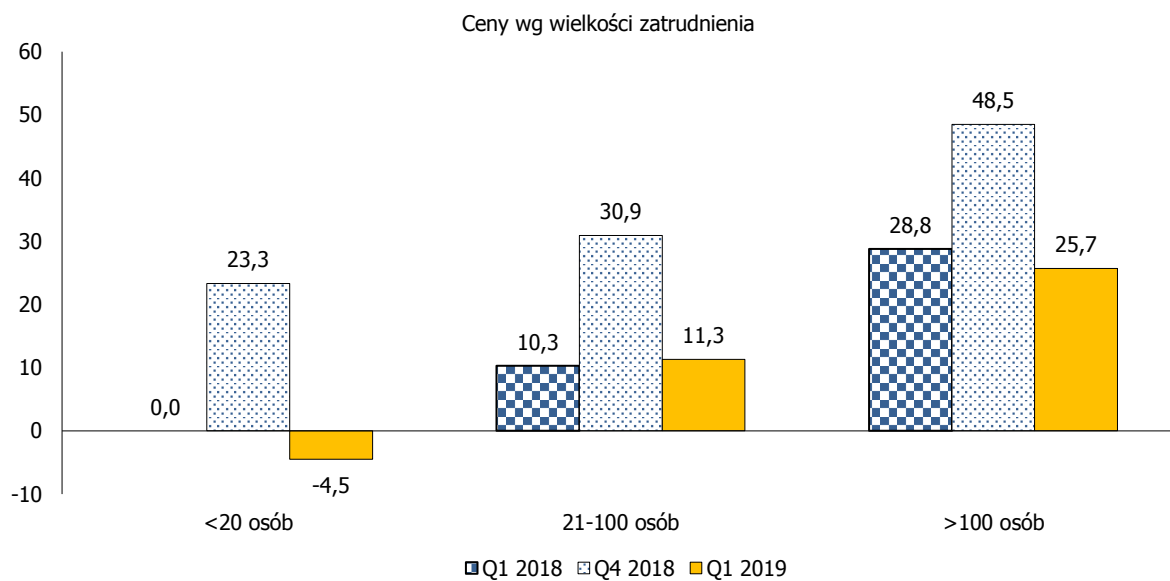
CENY USŁUG BUDOWLANYCH

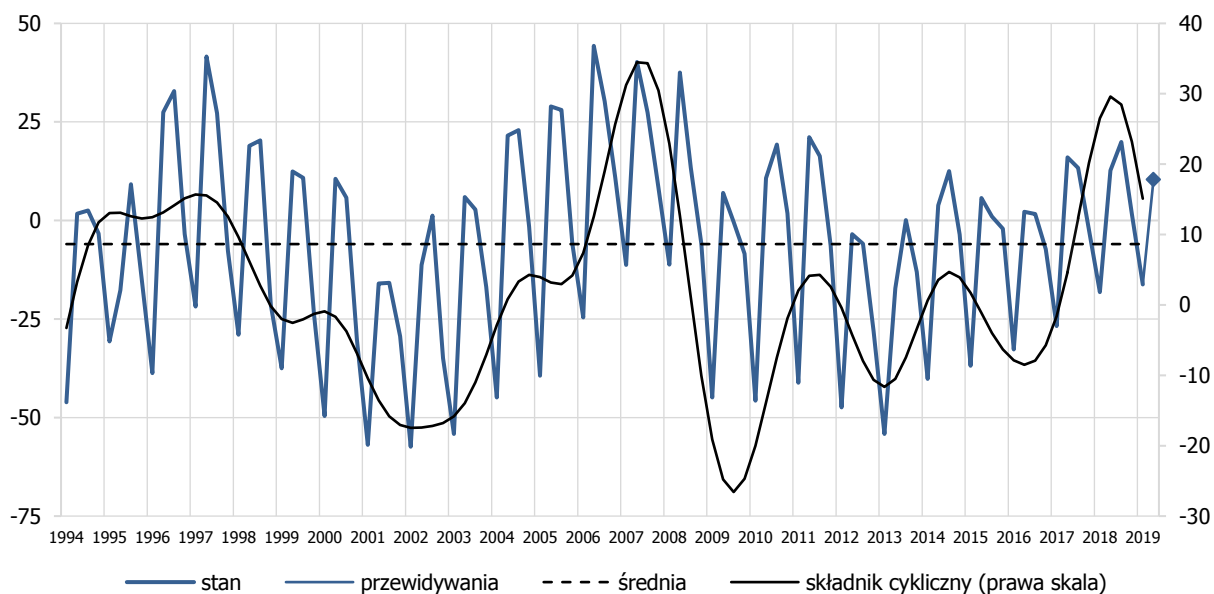
warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	20,8	33,3	37,4	35,8	23,0	28,3
2. brak zmiany	72,4	64,1	60,0	62,1	68,1	65,2
3. spadek	6,8	2,6	2,6	2,1	8,9	6,5
saldo (1.-3.)	14,0	30,7	34,8	33,7	14,1	21,8

Ceny wg sektorów własnościowych

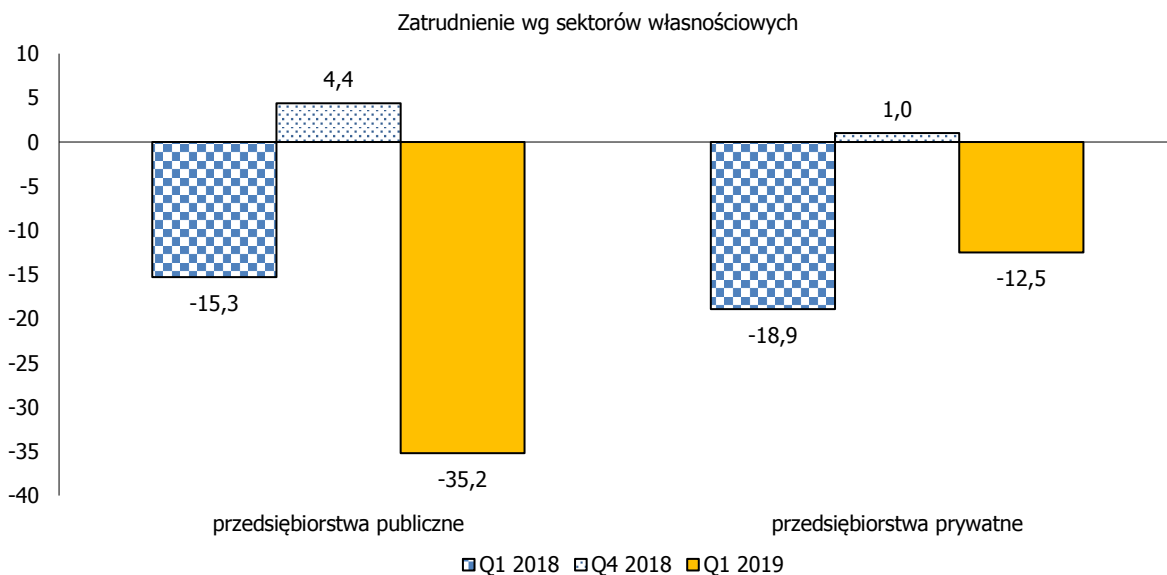

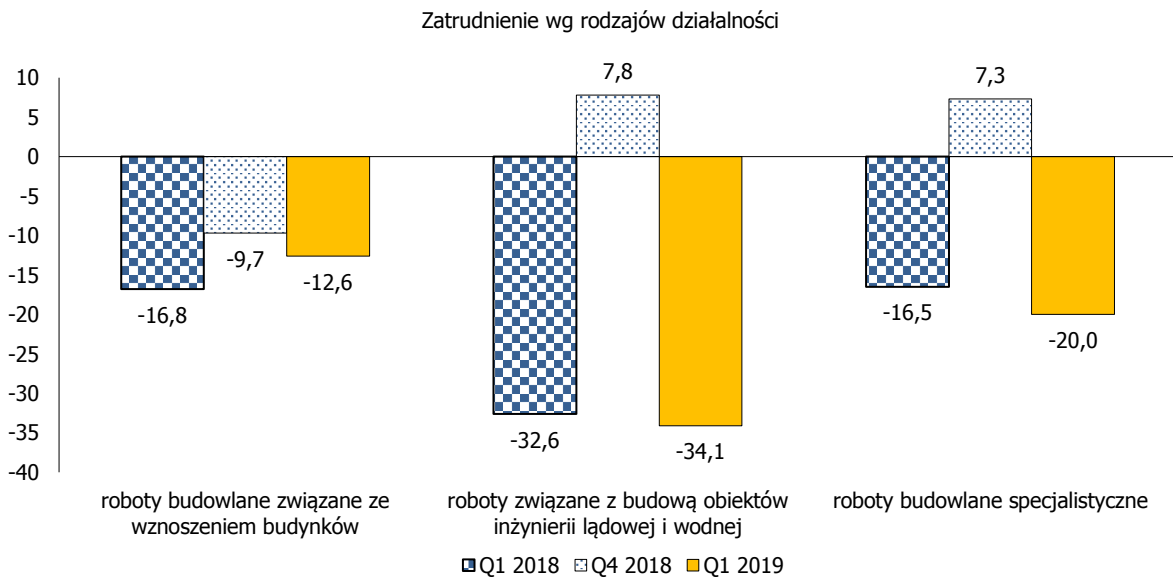
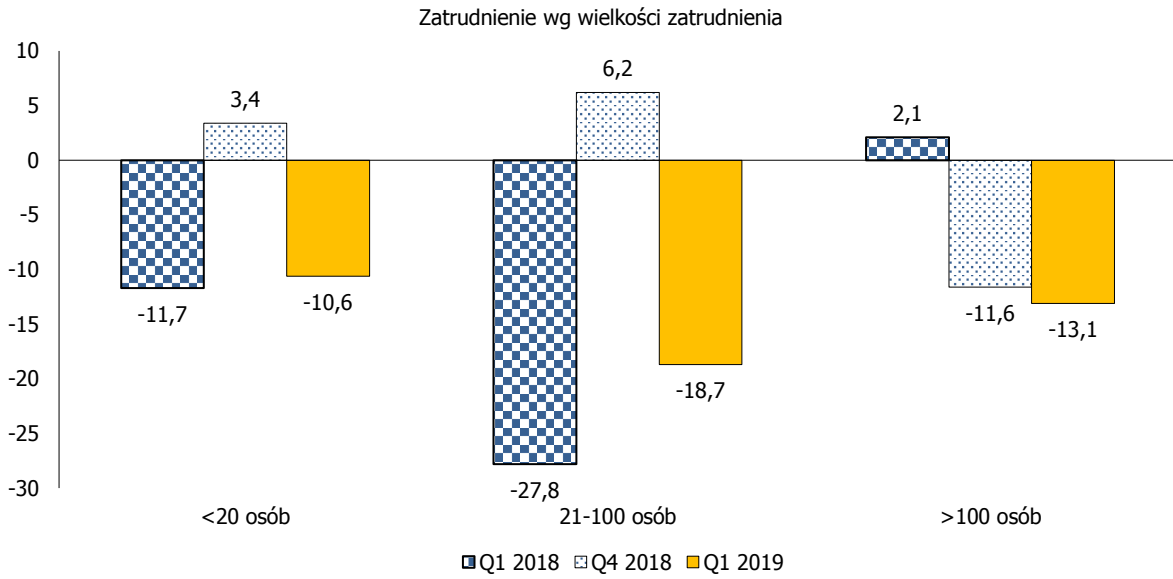

ZATRUDNIENIE

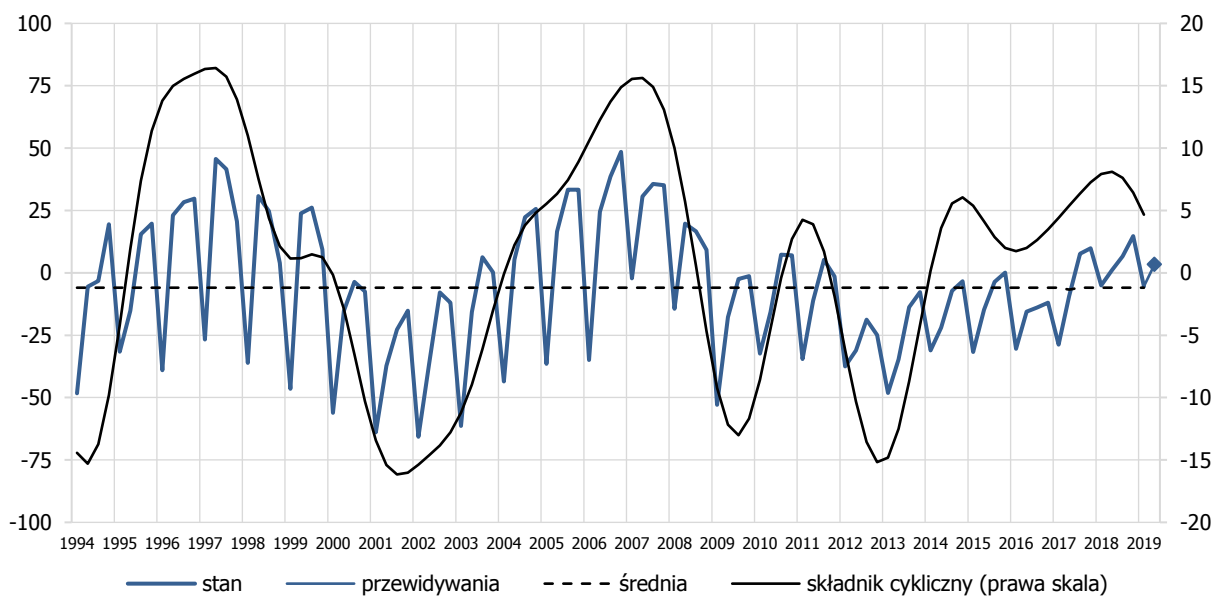

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	13,1	26,2	30,4	15,7	11,7	23,5
2. brak zmiany	55,6	60,3	59,0	70,3	60,4	63,4
3. spadek	31,3	13,5	10,5	14,1	27,9	13,1
saldo (1.-3.)	-18,2	12,7	19,9	1,6	-16,2	10,4

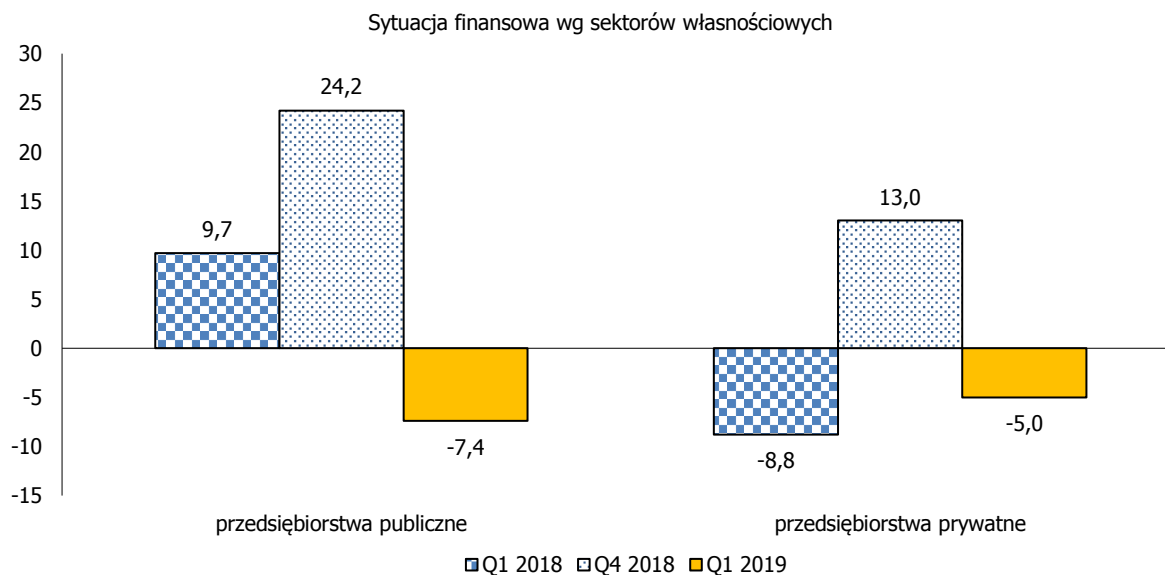

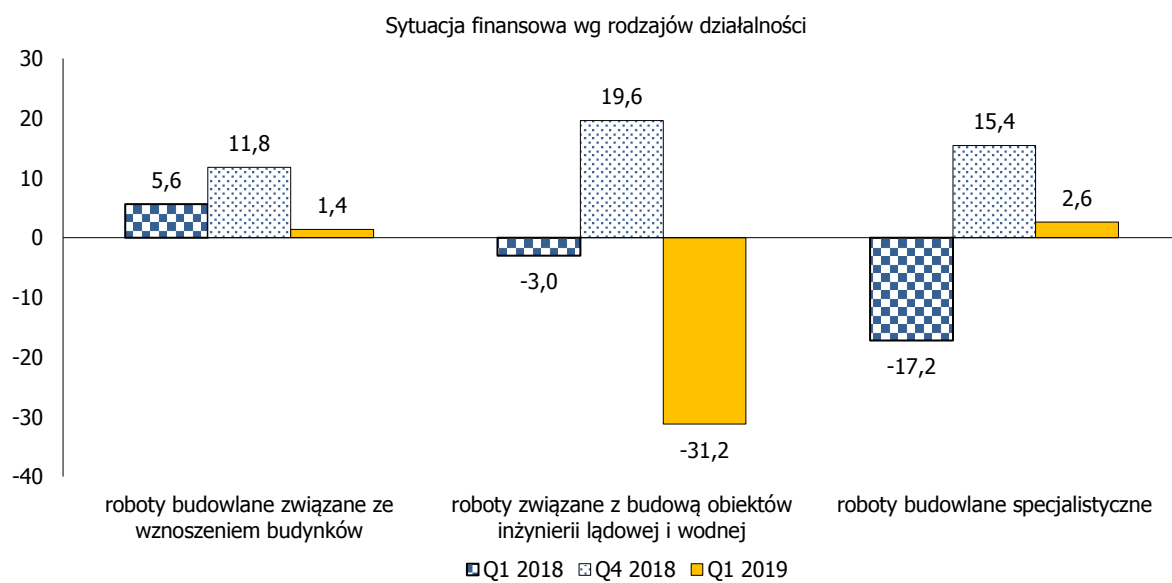
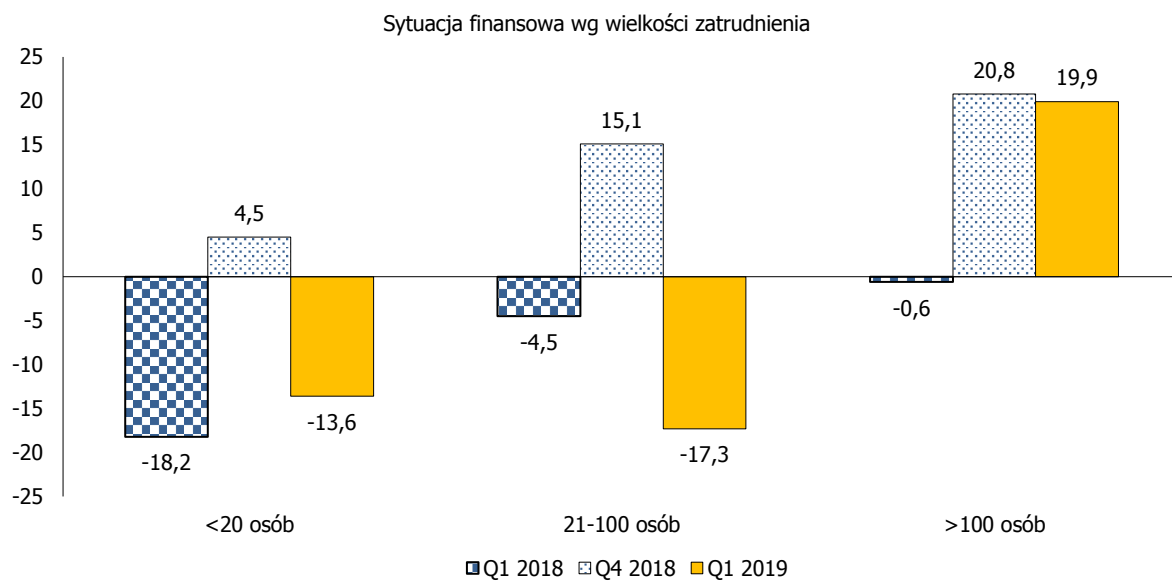

SYTUACJA FINANSOWA

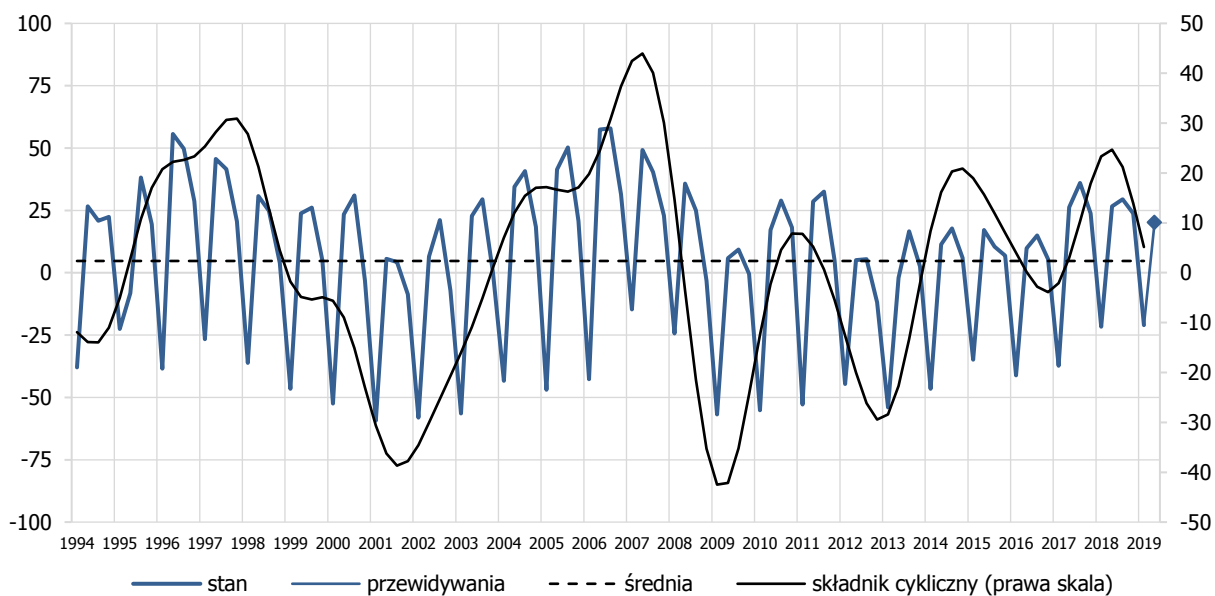

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. poprawa	17,0	17,3	23,0	27,7	18,8	19,1
2. brak zmiany	60,9	66,5	60,7	59,3	56,9	65,2
3. pogorszenie	22,0	16,2	16,3	13,0	24,2	15,7
saldo (1.-3.)	-5,0	1,1	6,7	14,7	-5,4	3,4

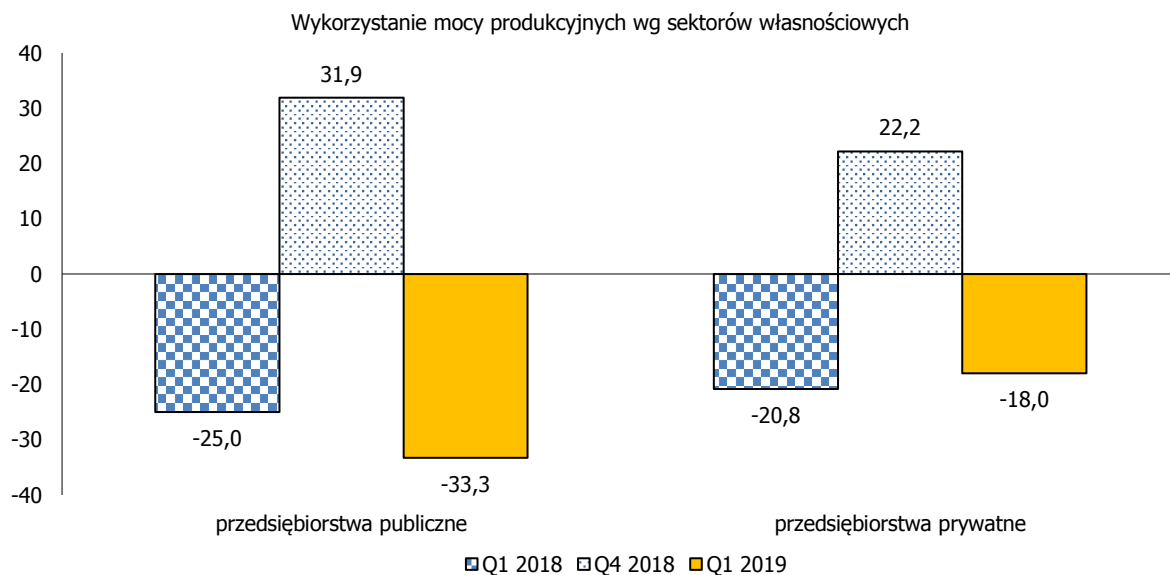

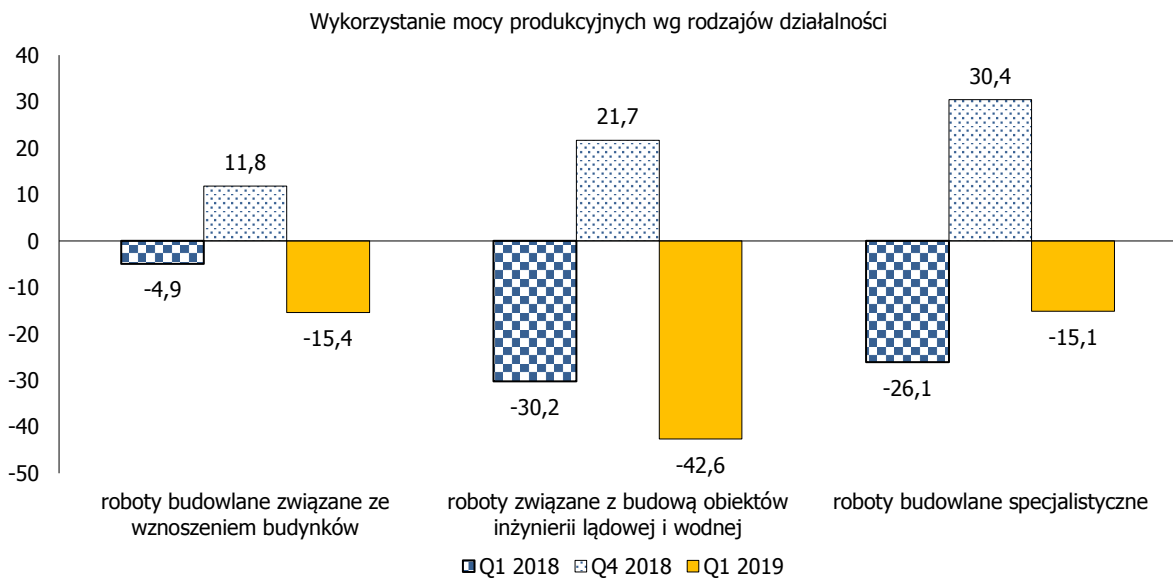
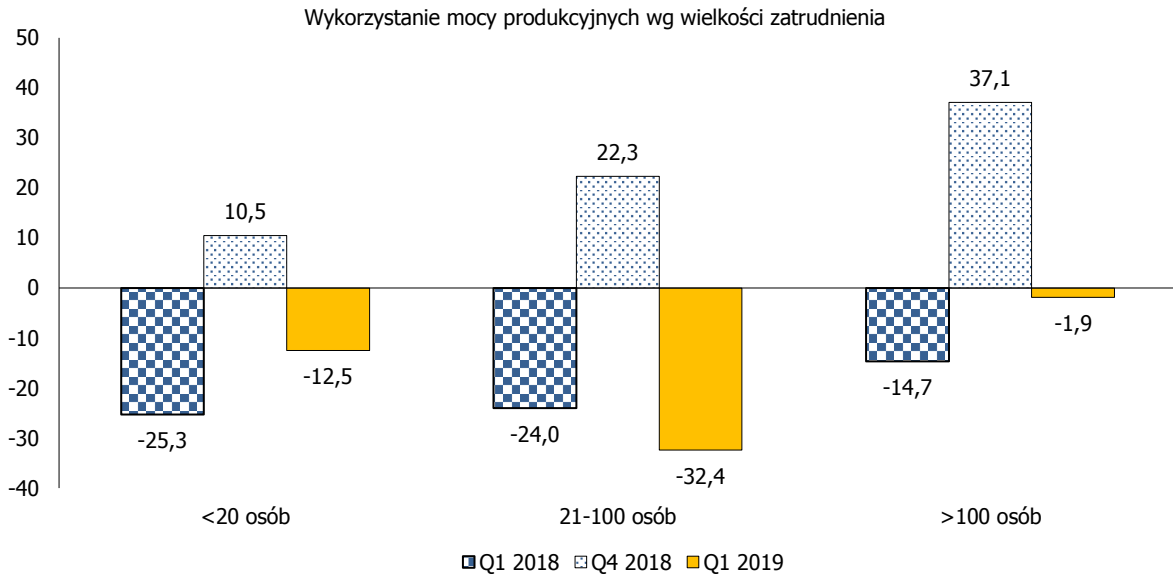

WYKORZYSTANIE MOCY PRODUKCYJNYCH

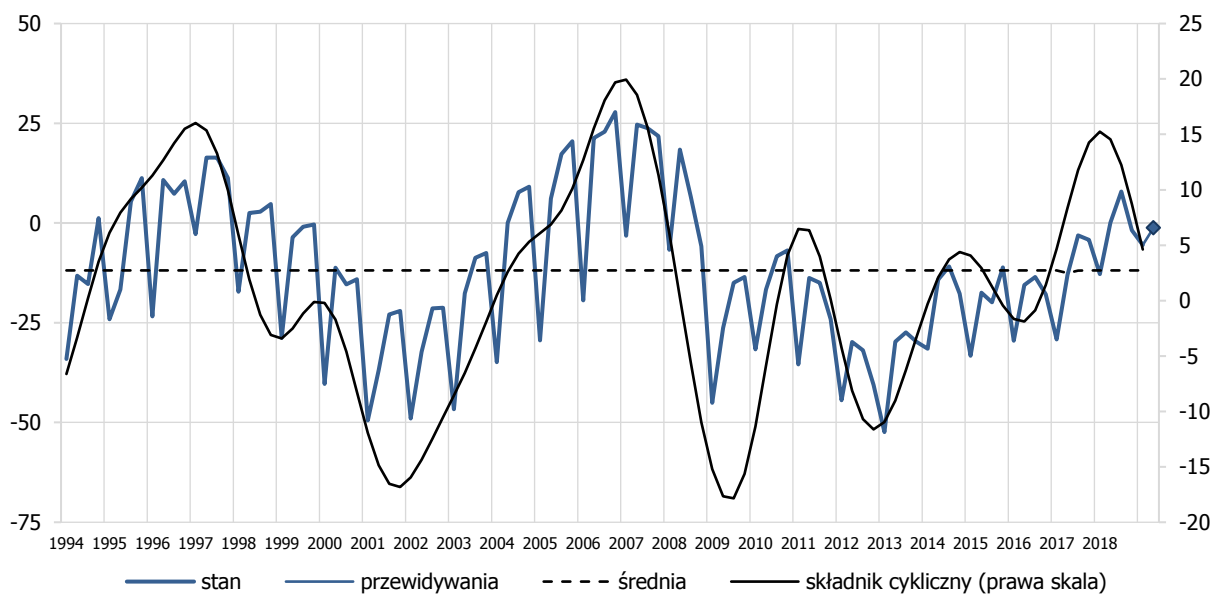

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	8,2	32,9	35,9	31,2	7,7	31,7
2. brak zmiany	62,0	60,8	57,7	61,4	63,6	56,6
3. spadek	29,8	6,3	6,4	7,4	28,7	11,6
saldo (1.-3.)	-21,6	26,6	29,5	23,8	-21,0	20,1

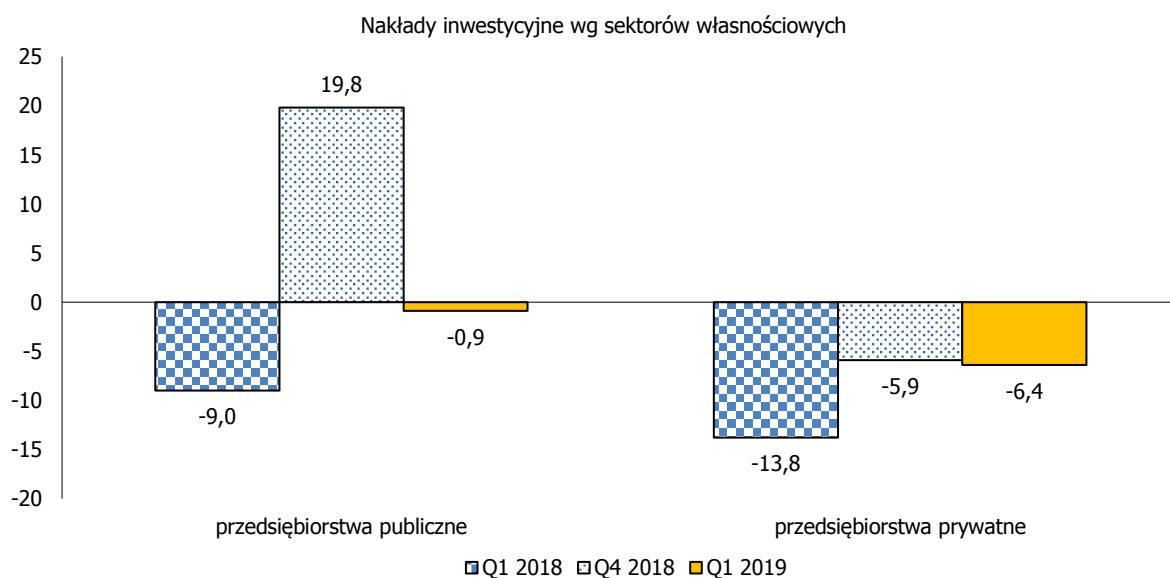

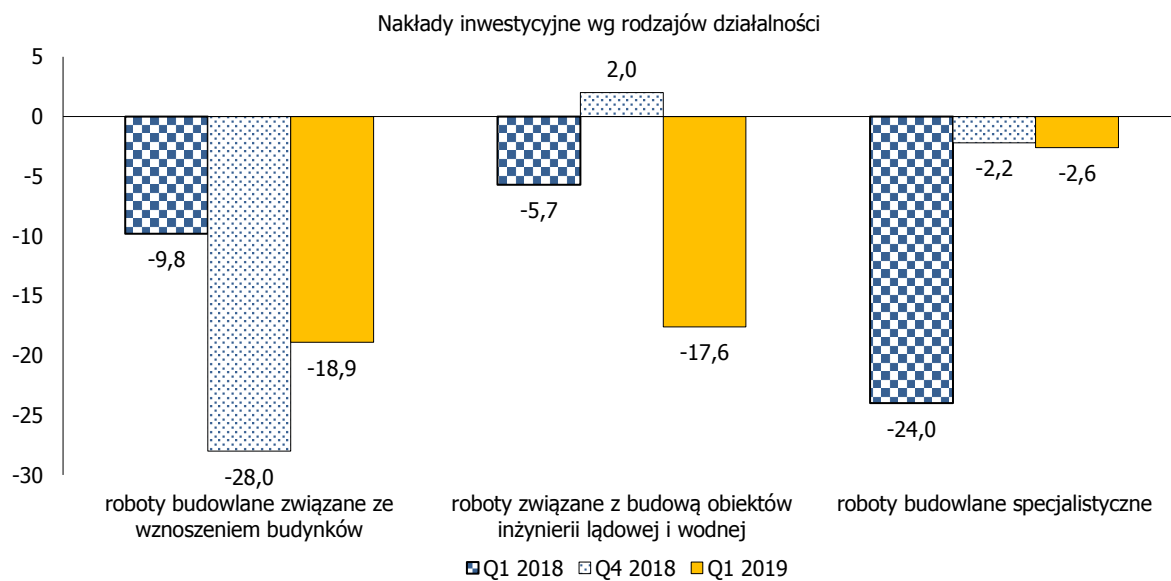
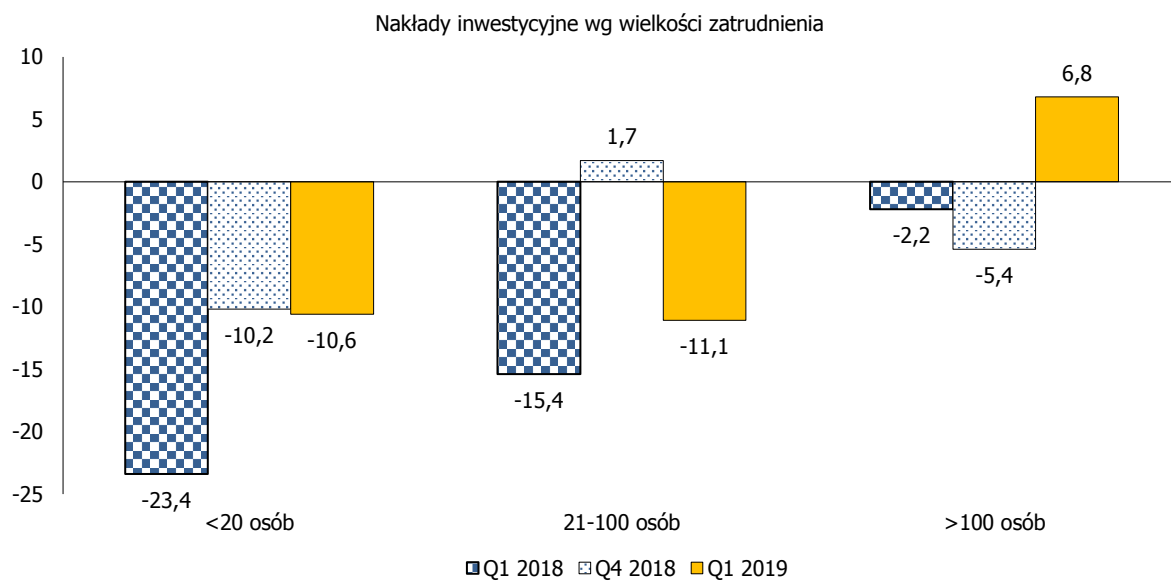

NAKŁADY INWESTYCYJNE

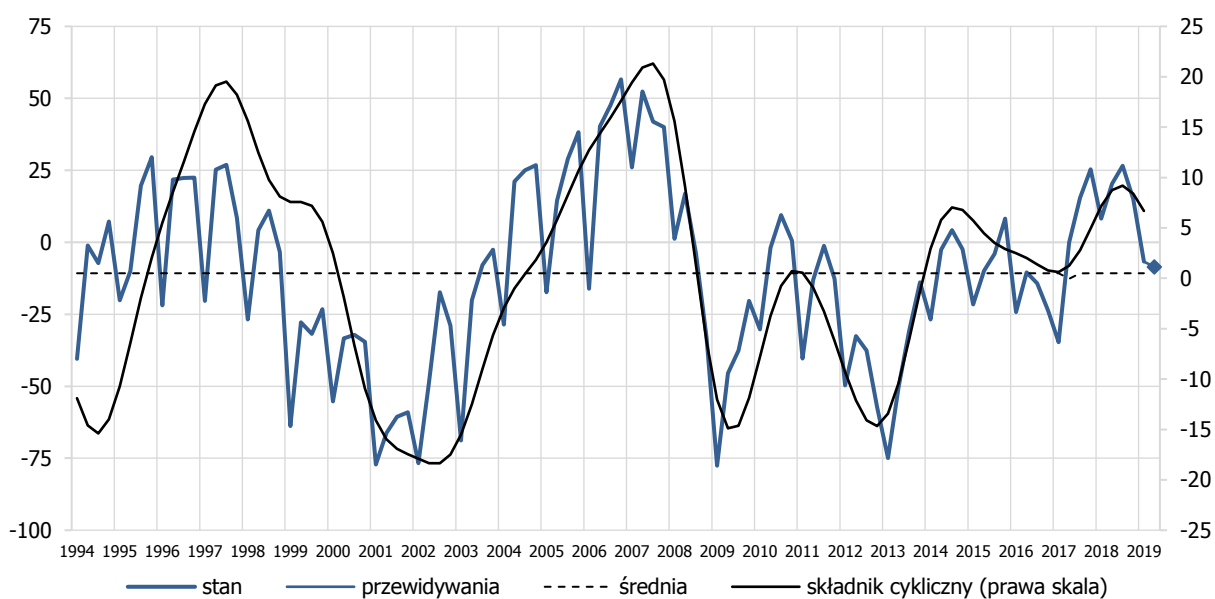

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. wzrost	13,9	18,9	24,3	18,5	17,1	18,8
2. brak zmiany	59,3	62,3	59,3	61,2	60,2	61,2
3. spadek	26,7	18,8	16,4	20,3	22,6	20,0
saldo (1.-3.)	-12,8	0,1	7,9	-1,8	-5,5	-1,2

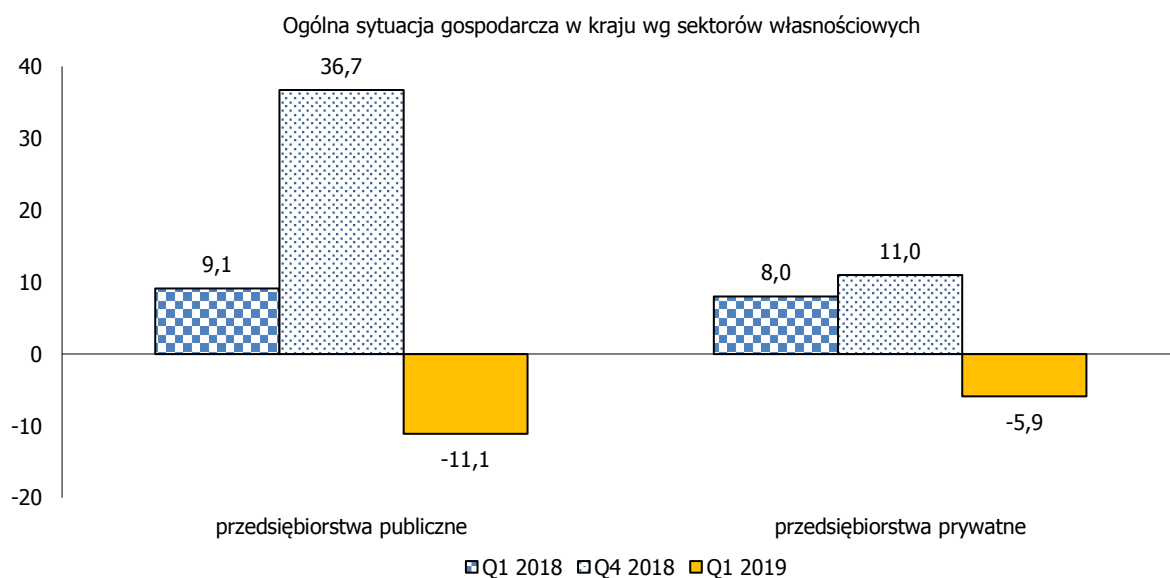

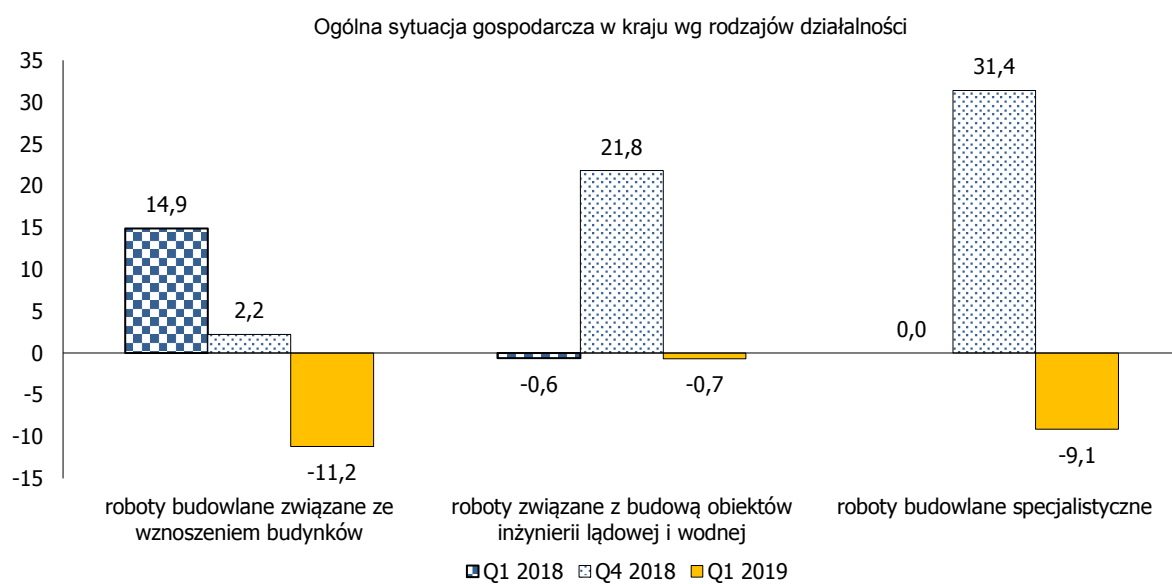
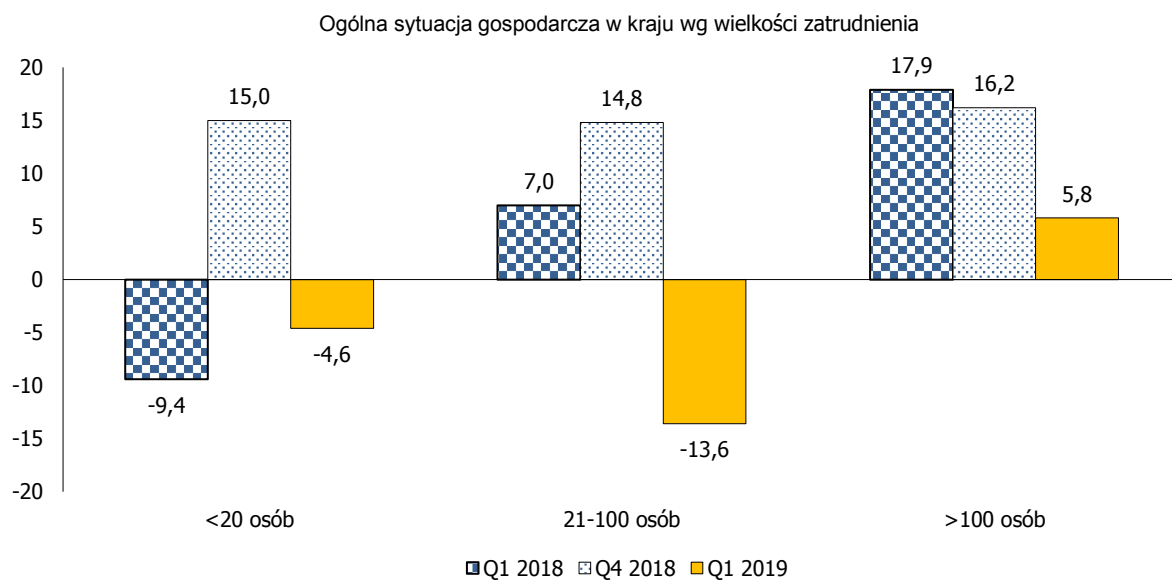

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W KRAJU

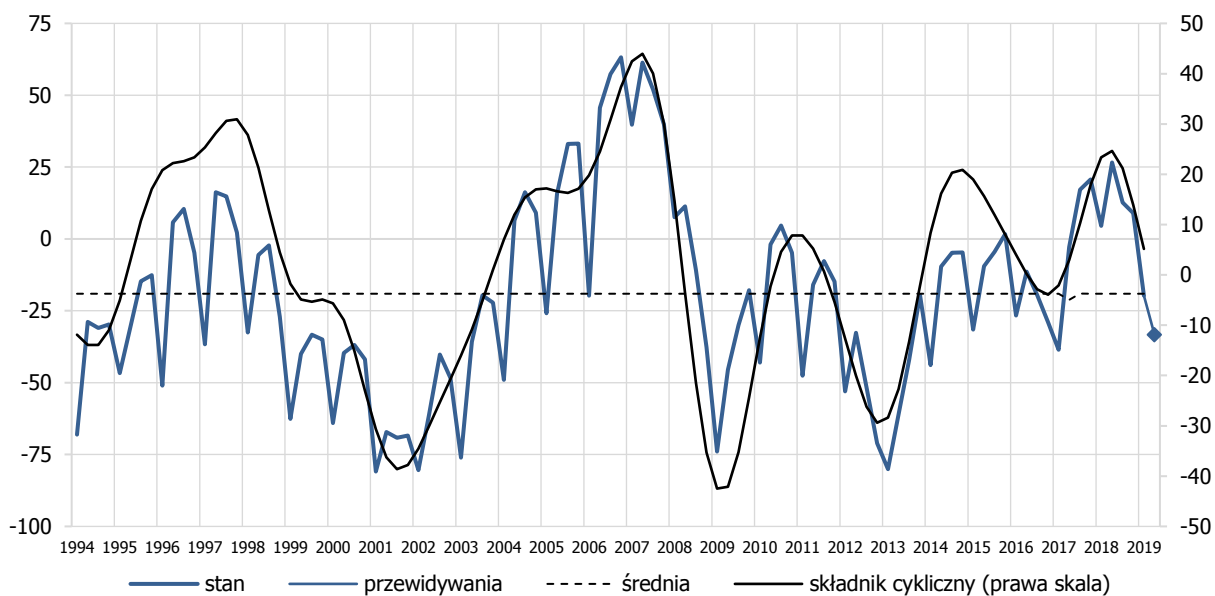

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. poprawa	22,3	25,9	35,4	25,1	13,1	17,7
2. brak zmiany	63,6	68,6	35,4	64,9	67,1	56,0
3. pogorszenie	14,1	5,5	8,8	10,0	19,8	26,3
saldo (1.-3.)	8,2	20,4	26,6	15,1	-6,7	-8,6

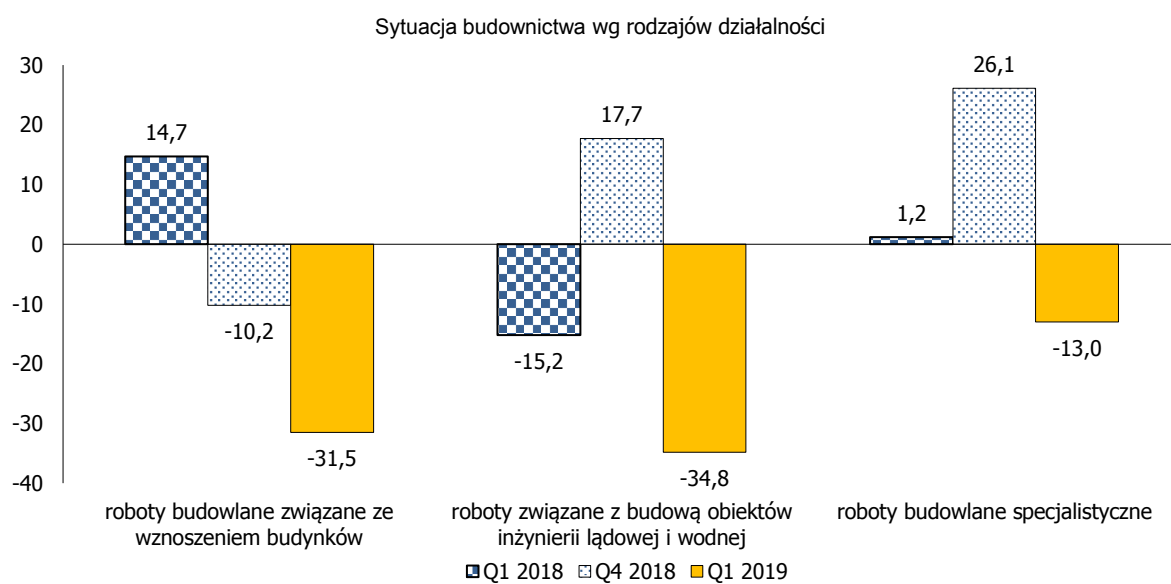
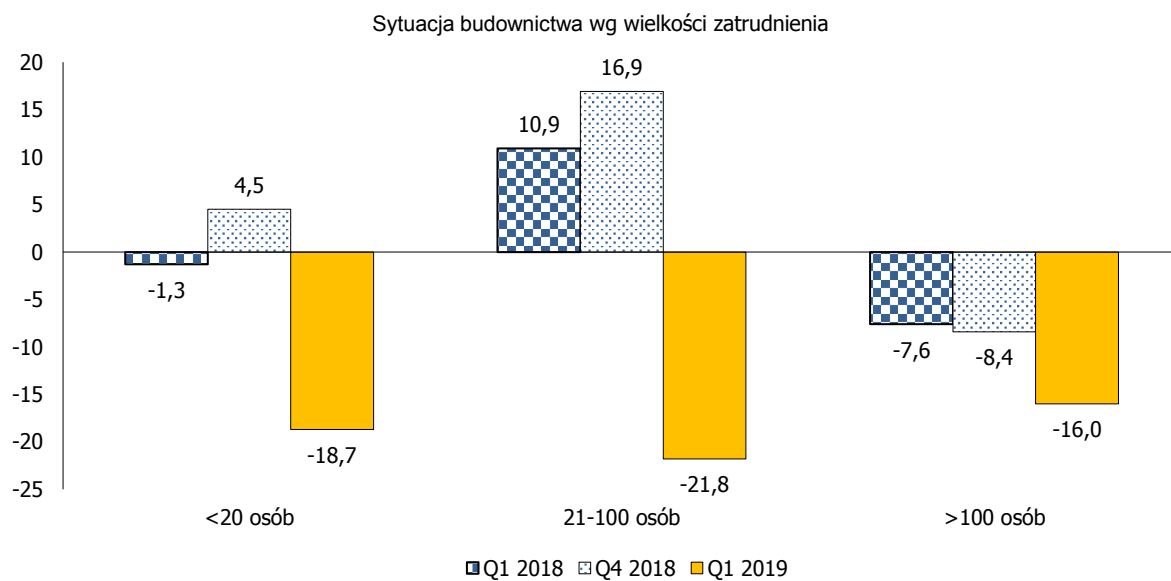

SYTUACJA BUDOWNICTWA

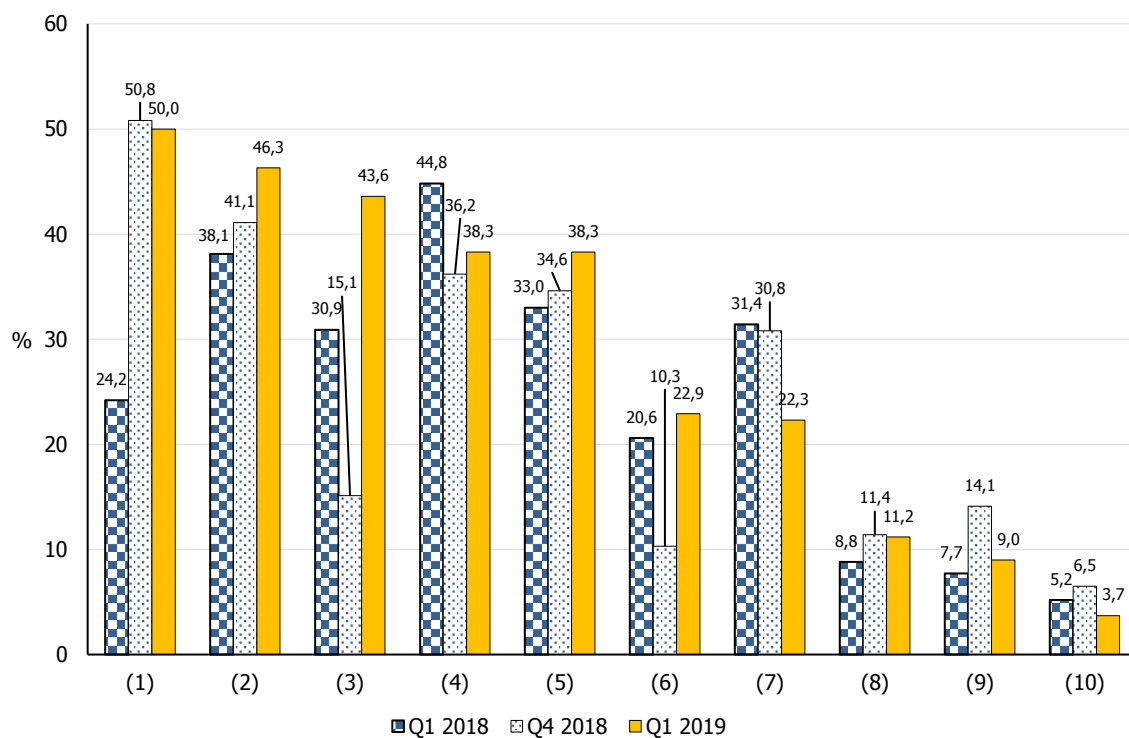

warianty odpowiedzi – odsetki	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	przewidywania
1. poprawa	20,2	32,4	31,0	26,8	13,2	13,6
2. brak zmiany	64,2	61,8	50,7	55,3	53,8	57,1
3. pogorszenie	15,6	5,8	18,3	17,8	32,9	29,3
saldo (1.-3.)	4,6	26,6	12,7	9,0	-19,7	-15,7

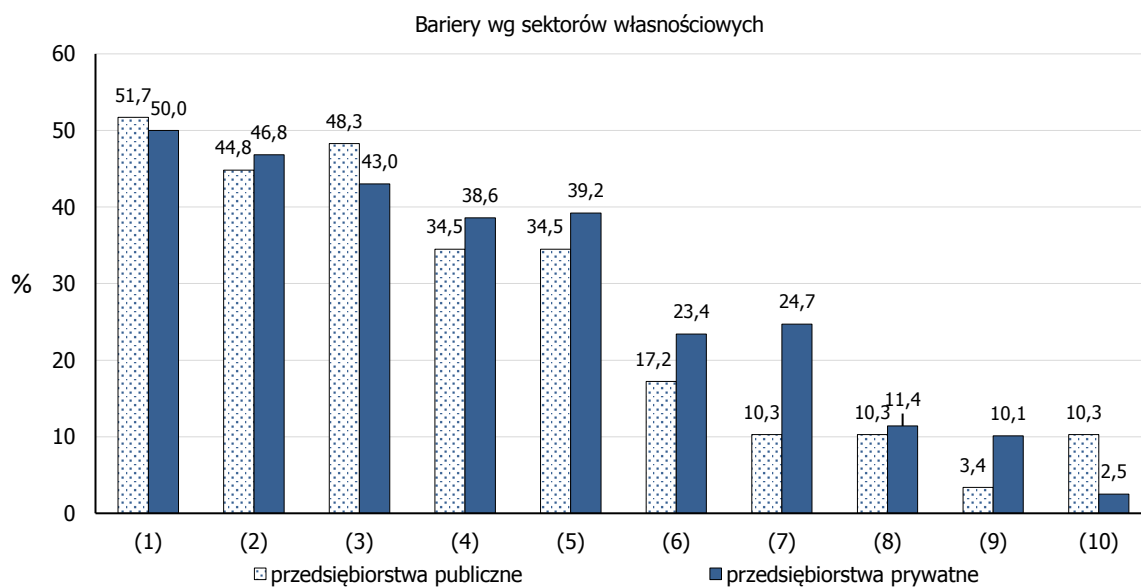

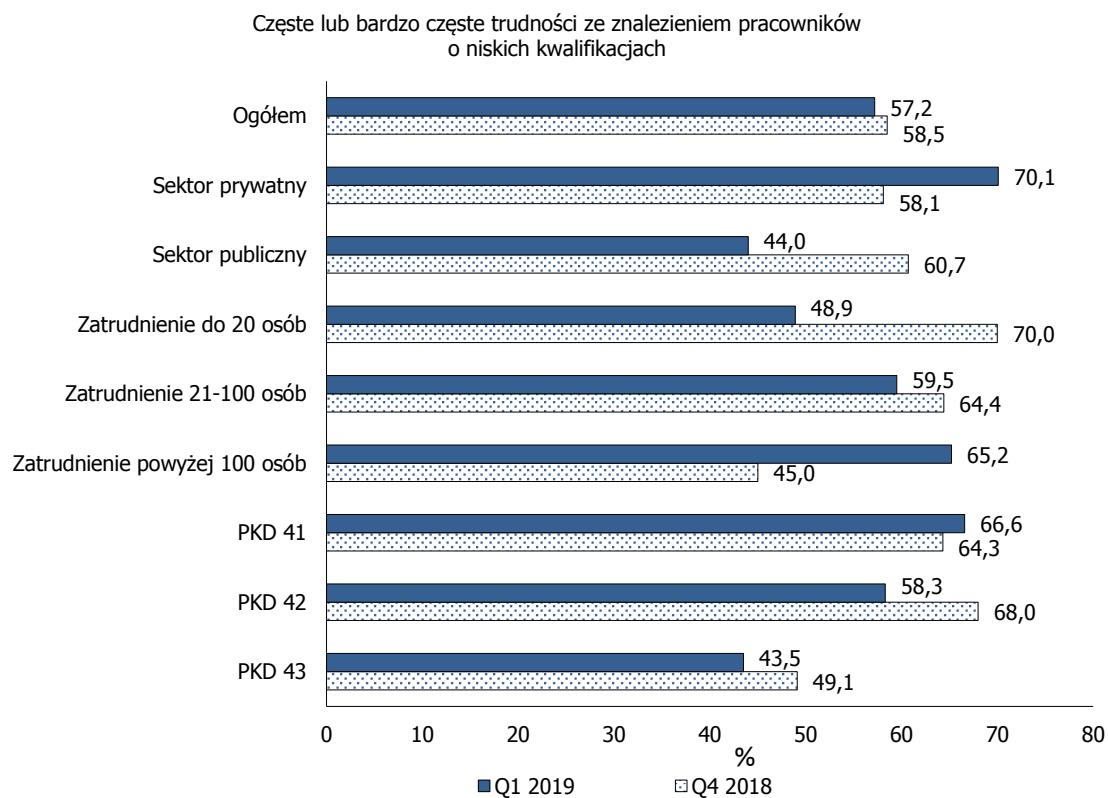
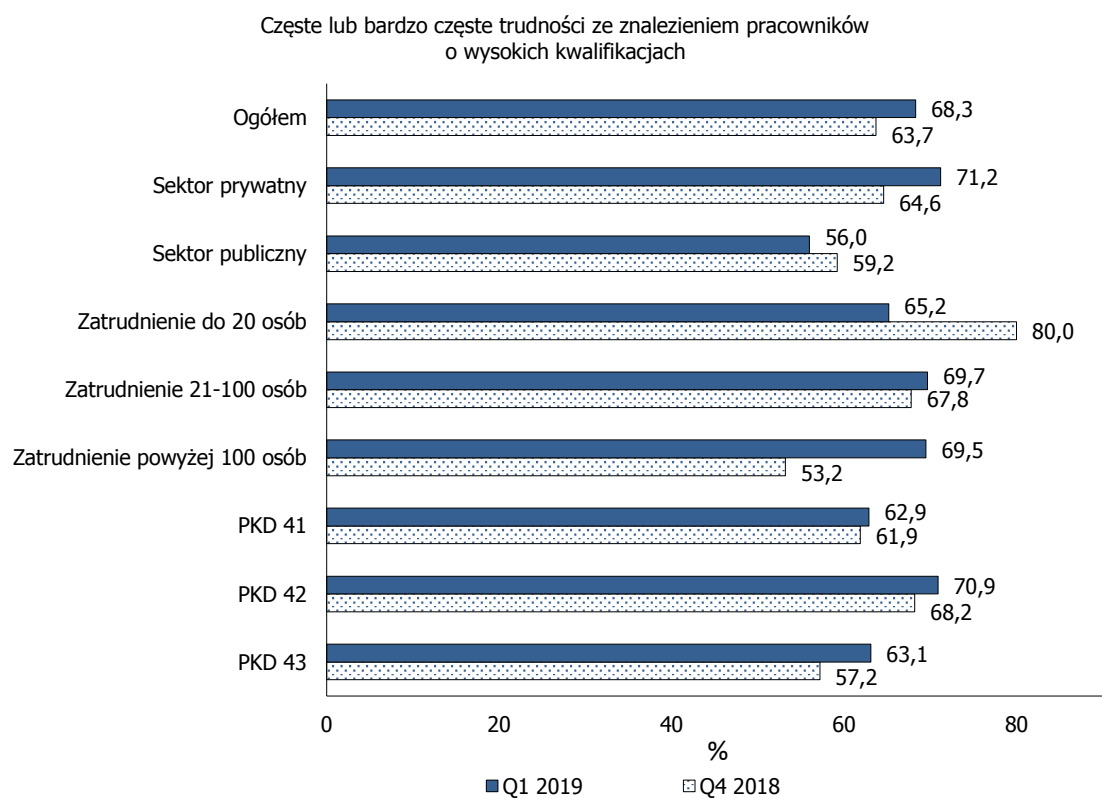

BARIERY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

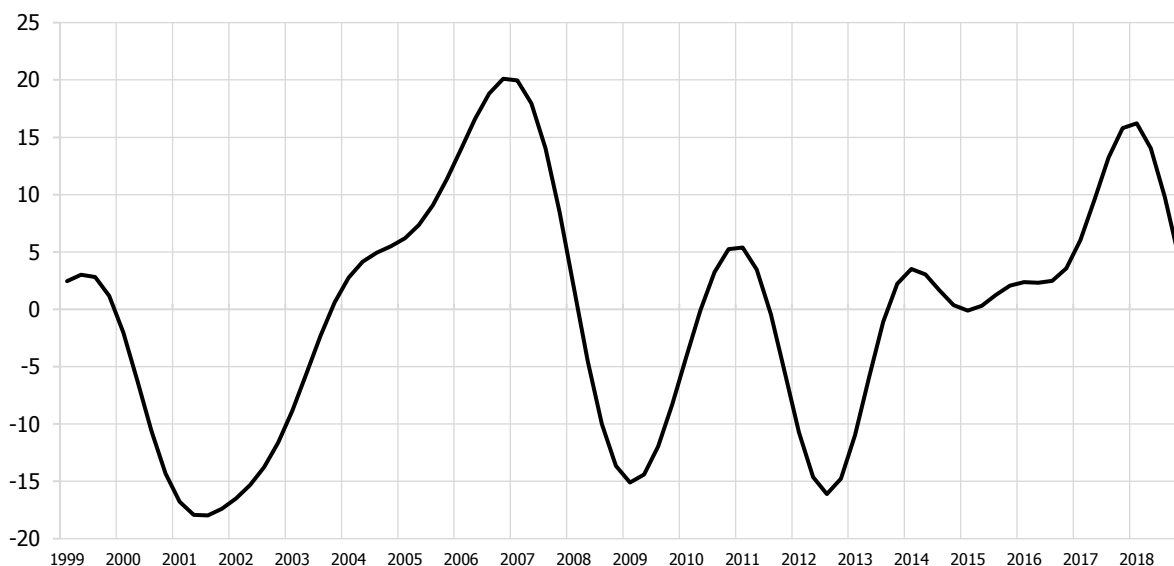
- (1) ceny surowców i materiałów
- (2) obciążenia podatkowe
- (3) niekorzystne warunki pogodowe
- (4) konkurencja wewnątrz gałęzi
- (5) niestabilność przepisów prawnych
- (6) niedostateczny popyt
- (7) zatory płatnicze
- (8) trudności w uzyskaniu kredytu
- (9) inne
- (10) nie ma barier

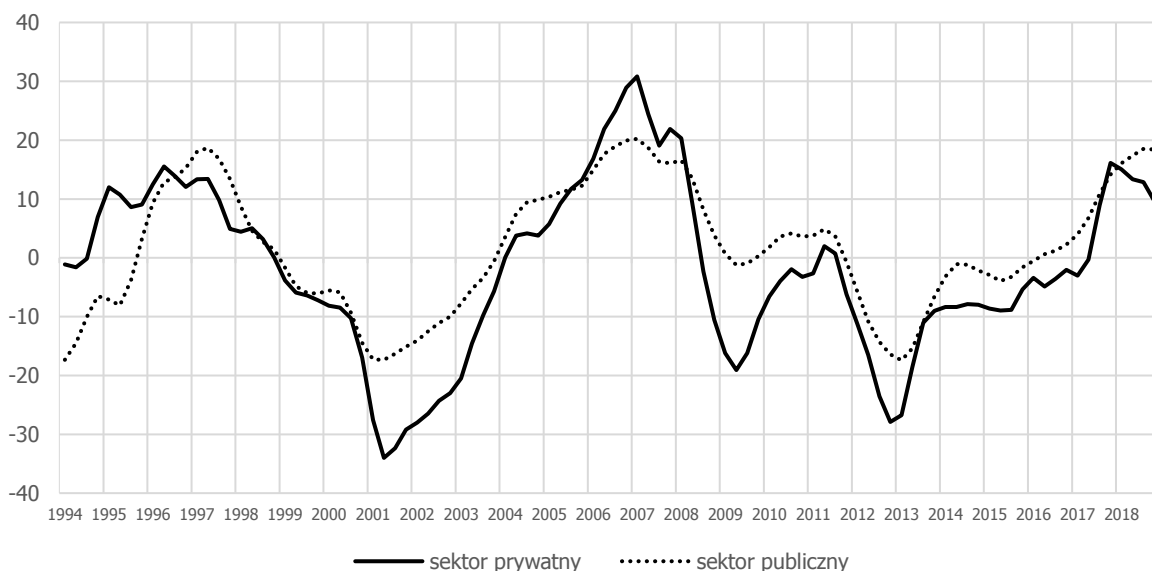

3. Koniunktura w budownictwie w 2018 r.

Lata 2014-2016 to okres stosunkowo stabilnej sytuacji w budownictwie (Rys. 1), zwłaszcza w sektorze publicznym (Rys. 2). W ciągu 2017 roku nastąpiła bardzo wyraźna poprawa koniunktury, jednak nie trwała długo, bowiem z początkiem roku 2018 nastąpiło równie silne i gwałtowne jej załamanie się, szczególnie w sektorze prywatnym.

Rysunek 1. Składowa cykliczna wskaźnika koniunktury w budownictwie w latach 1999-2018.

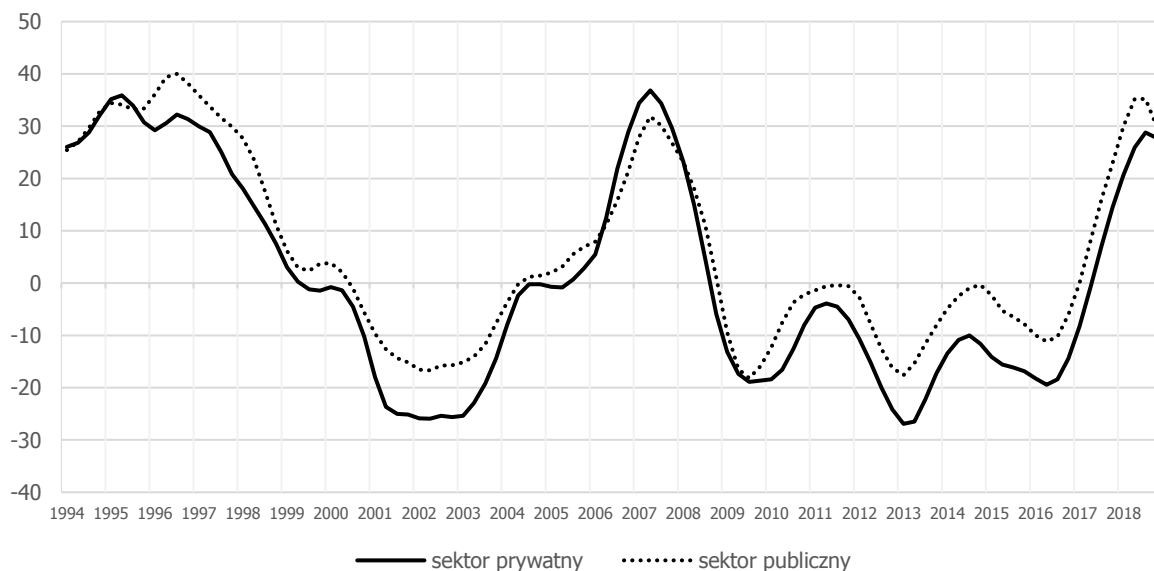
Rysunek 2. Wyrównany sezonowo i wygładzony wskaźnik koniunktury dla sektorów: prywatnego i publicznego w latach 1994-2018.

Wyniki ostatniego kwartału 2016 roku były bardzo optymistyczne, jeśli chodzi o produkcję i zamówienia. W ciągu całego 2017 roku zarówno wielkości produkcji i zamówień rosły w szybkim tempie (Rys. 3). Rok 2018 charakteryzował się zmniejszeniem się tempa wzrostu wielkości zamówień, natomiast tendencja zmian wielkości produkcji zmieniła kierunek na spadkowy.

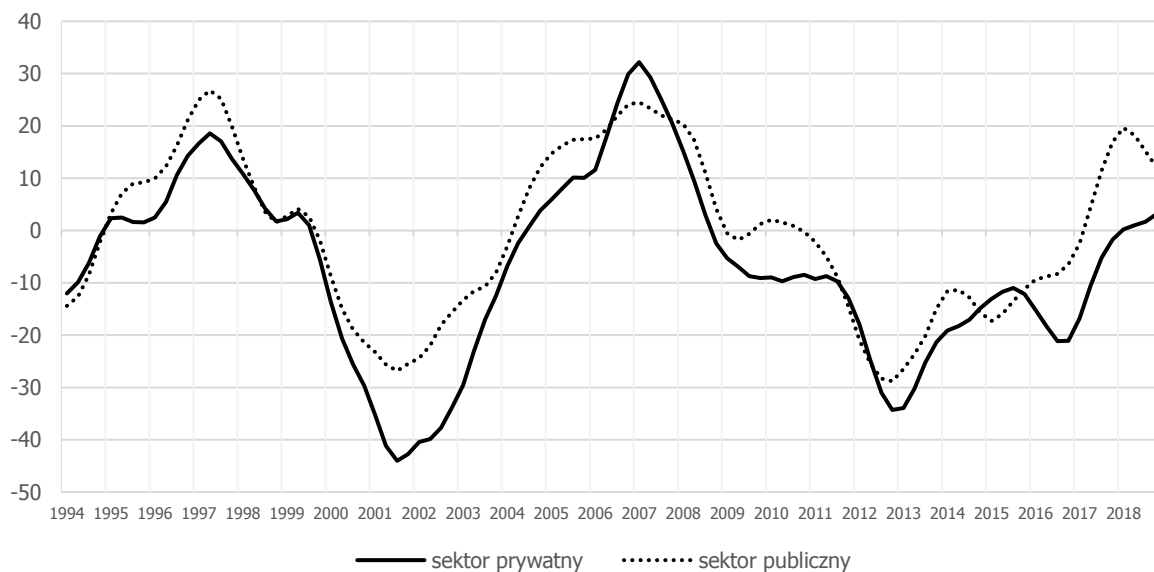

Rysunek 3. Wyrównane sezonowo i wygładzone salda odpowiedzi na pytania o wielkości produkcji i zamówień ogółem w latach 1994-2018.

W drugiej połowie 2016 roku wystąpiły pierwsze sygnały odwrócenia się niekorzystnej dla budownictwa tendencji niskich cen (Rys. 4). W latach 2017-2018 nastąpił znaczny ich wzrost. Wzrost wielkości produkcji i cen spowodował poprawę sytuacji finansowej zakładów budowlanych (Rys. 5). W sektorze publicznym poprawa ta nie trwała jednak długo – w roku 2018 tendencja wzrostowa załamała się.

Rysunek 4. Wyrównane sezonowo i wygładzone salda odpowiedzi na pytanie o ceny usług budowlanych w sektorze prywatnym i publicznym, lata 1994-2018.

Rysunek 5. Wyrównane sezonowo i wygładzone saldo odpowiedzi na pytanie o sytuację finansową zakładów prywatnych i publicznych, lata 1994-2018.

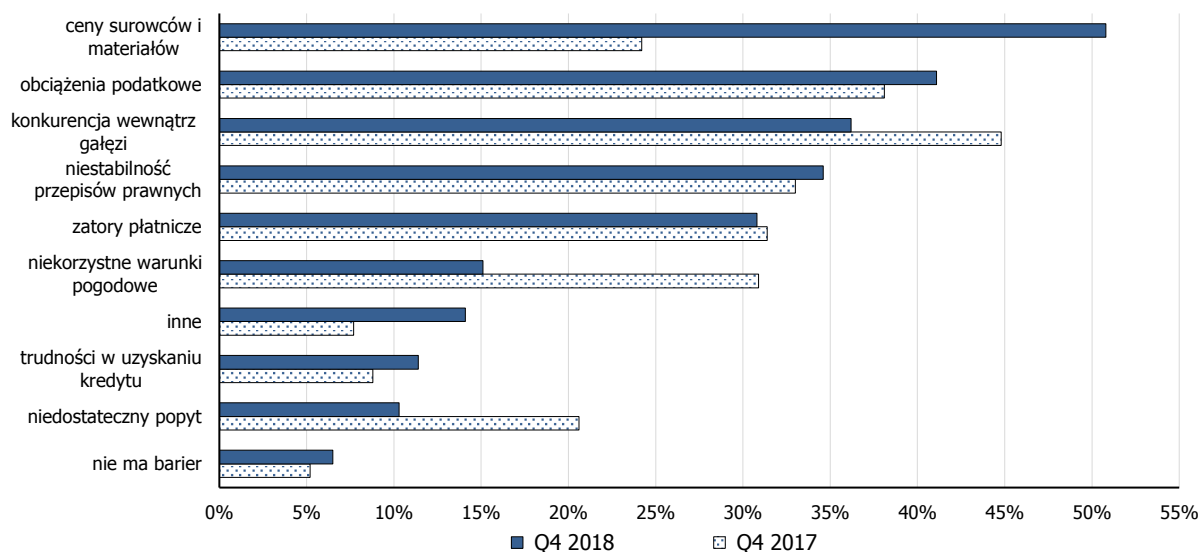
Pod względem inwestycji najgorszy dla budownictwa po 1994 r. był rok 2012 (Rys. 6). Od początku 2013 r. do około połowy 2014 r. tendencja nakładów inwestycyjnych, zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym, była rosnąca. W latach 2015-2017 różnice między sektorami są znaczne – w sektorze publicznym trend wzrostowy był silny (i trwał do końca 2018 r.), w sektorze prywatnym utrzymywała się stagnacja i dopiero w 2017 roku wystąpiła pewna poprawa, która miała kontynuację w 2018 roku.

Rysunek 6. Wyrównane sezonowo i wygładzone saldo odpowiedzi na pytanie o nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym i publicznym, lata 1994-2018.

W 2018 r. nastąpiła zmiana w układzie barier ograniczających aktywność produkcyjną zakładów budowlanych (Rys. 7). W 2017 r. to konkurencja wewnątrz gałęzi była główną barierą rozwoju branży

budowlanej, podczas gdy w 2018 r. najczęściej wskazywanymi przez ankietowanych przeszkodami były wysokie ceny surowców i materiałów oraz obciążenia podatkowe.

Rysunek 7. Bariery ograniczające aktywność zakładów budowlanych w latach 2017 i 2018.

Rok 2017 charakteryzował się pozytywnymi ocenami formułowanymi przez zakłady budowlane zarówno w odniesieniu do gospodarki, jak i własnego sektora (Rys. 8). Zmiana opinii nastąpiła w 2018 roku, kiedy oceny stanu gospodarki, a zwłaszcza sytuacji w budownictwie pogorszyły się.

Rysunek 8. Wyrównane sezonowo i wygładzone salda odpowiedzi na pytania o oceny sytuacji budownictwa i sytuacji ogólnogospodarczej w kraju, lata 1994-2018.